

Amžina pagarba laisvės kovotojų ryžtui

Lietuvių delegacijos vardu Vinco Rastenio pareiškimas Pavergtųjų Europos Tautų Seime

Lietuvių Delegacija aukštai vertina šią progą pareikšti pagarbą Vengrijos laisvės kovotojams, kurie prieš trejus metus įžiebė vilties žibintą, nušvitusį visam pasauliui, laisvajam ir pavergtam.

Nerimo vakarai, kai nerivingai ieškojome savo radijo imtuvų skalėse mūsų viltis patvirtinančių žinių, bus neišdildomai pasilikę mūsų atmintyje. Mūsų mintys tada buvo Vengrijoje, bet tuo pačiu metu jos siekė ir mūsų kraštą, Lietuvą, ir mes bandėme išgirsti tyloje, pamatyti tamsoje, kas tenai dedasi.

Mes negalėjome neprisiimti, kad ir mūsų krašte buvo vykusi kova prieš rusų tankus, ir kad ji truko ne dienas, ne savaites, o ištisus ilgus septynerius metus, nuo 1944 iki 1951. Mes negalėjome prisiminti liūdnu žinių, kad apie tris dešimtis tūkstančių Lietuvos jaunų vyrų ir moterų žuvo toje ilgoje kovoje prieš nustelbiančius rusų pajėgas. Mes negalėjome prisiminti, kad anuomet jokio atsisaukimo per radiją nebuvo Vakaruose užkoduota, ir kad nei vienas vienintelis užsienio korespondentas tada negalėjo būti liudininkas nei dalelės tos kovos. Nebuvo galima net įsivaizduoti, kad kas nors būtų gavęs tų mūsų fotografijų ar filmų ir būtų rodęs jas laisvojo pasaulio teatruose ar televizijoje.

Mes tačiau atsiminėme, kad ir Lietuvoje, kaip Vengrijoje, sukilėlių jėgos pagaliau išseko, ir kad jie, irgi, buvo nusivylę, kad negavo iš niekur paramos. Patikėkite, Gerbiamosios ir Gerbiamieji, kad, kai Vengrijos revoliucija užgeso ir skaičiavo aukas vietoj pergalių, mes pergyvenome tą tragediją antrą kartą, ir ji buvo nei kiek ne mažiau skaudi, kaip ir pirmąjį kartą pergyventoji.

Lietuvoje žmonės bemaž tučtuojau išgirdo apie Vengrijos revoliuciją. Mes vėliau patyrėme, kad ji tučtuojau atsiliopė aidu Lietuvos žmonių nusiuteikime. Vėlinių Dieną, 1956 m. lapkričio 2 dieną, kai Vengrijos revoliucija atrodė galbūt pasisekusi, didžiulės minios susirinko prie Lietuvos patriotų kapų Vilniaus ir Kau-

no kapinėse, ir jie viltingai meldėsi, giedojo patriotines giesmes, o jaunimas, ypač studentai, išžygiavo į gatves dainuodami ir kai kurie net pasipuošę tautinių spalvų skepetaitėmis. Ypač buvo reikšminga, kad sovietinė policija susvyravo, nežinodama ką daryti su žygiuojančiais — sutrukdyti, ar leisti jiems eiti. Iš tikrųjų, visi buvo nustebinti, policija leido jiems eiti. Tik keletą dienų vėliau, kai Vengrijoje jau buvo po revoliucijos, jie ėmėsi tarymų ir suėmė kiek dalyvavusių tojų palyginti ramioj, bet

sovietinėse sąlygose nepaprastoj demonstracijoje.

Tragiška Vengrijos revoliucijos pabaiga nenustebino Lietuvos žmonių, pergyvenusių skaudžiausią tos rūšies patyrimą. Bet sovietinio milžino sudrebėjimas nuo vengrų smūgio pažadino naują, nenumaldomą ryžtą išlaikyti iki kitos, galbūt, sėkmingesnės dienos.

Amžina pagarba tebūnie Vengrijos laisvės kovotojų ryžtui, narsumui ir pasišventimui! O mes nenuleiskim niekad savo balso tolesnė veikloje už jų siekimą.

(Nukelta į 2 psl.)

Taip atrodo tolimoji mėnulio pusė, fotografuota Luniko III...

Ši sovietų paskelbtoji nuotrauka nesanti retušuota, išskyrus atžymėjimus baltomis linijomis ir numeriais.

Ištisinė baltoji linija esanti mėnulio ekvatorius. Baltųjų brūkšnių linija skirianti iš žemės matomąją mėnulio dalį nuo nematomosios.

Aštuonioms didžiosioms dėmėms, matomoms nuotraukoje, specialiai paskirtas Sovietijos mokslų akademijos komitetas jau spėjo duoti vardus: I) Maskvos jūra, 187 mylių skersmens krateris; 2) Astronautų įlanka Maskvos jūroje; 3) Pietų jūros tėsiny iš matomosios mėnulio pusės; 4) Čiolkovskio viršūnės krateris; 5) centrinės Lomonosovo viršūnės krateris; 6) Joliot - Curie krateris; 7) Sovietų kalnai ir 8) Svajonių jūra. Baltais

taškais apvardžiotos dėmės dar "nepakrikštytos".

Romėniškais numeriais pažymėtos dėmės yra matomos nuo žemės: I. Humbolto jūra, II. Križių jūra; III. Pakraščių jūra; IV. Bangų jūra; V. Smytho jūra; VI. Derlingumo jūra; VII. Pietinė jūra. Strėlė viršuje rodo šiaurės ašigalį.

Pagal Tasso pranešimą, nuotraukos buvusios padarytos iš išaiškintos raketoje įmontuotais instrumentais ir perduotos į žemę, prieš pat raketai pasiekiant perigėjų arčiausią skriejimo tašką spalio 18 d. Nufotografuota 70% nematomosios mėnulio pusės.

Antroji mėnulio pusė, kaip iš nuotraukos matyti, esanti "žymiai monotiškesnė", t.y. turinti mažiau kraterių.

Praėjusį šeštadienį Clevelande, Čiurlionio Ansamblio namuose, buvo surengtas muziko A. Mikulskio 50 m. amžiaus ir 30 metų muzikinio darbo sukakties pagerbimas. ALB Centro Valdybos pirmininkas S. Barzdukas, šio pagerbimo organizatorių ir svečių vardu, įteikė jubilatui sveikinimo adresą. Nuotraukoje: A. Mikulskis dėkoja dovaną įteikusiai ansamblio narei Aldonai Liutkutei ir S. Barzdukui. Prie stalo sėdi S. Smetonienė.

Dirvos nuotrauka

Kubos komunistai bando nukreipti gyventojų dėmesį nuo tikrovės

Jau antrą savaitę Kuba panaši į suerztą širšį lizdą. Kasdien vyksta demonstracijos ir streikai. Vyriausybės skatinami — vyriausybei paremti... "prieš amerikine agresiją".

Antradienio vakare buvo suruoštas specialus "protesto" spektaklis. Į Havaną, prie prezidento rūmų, buvo sugabenta tūkstančiai kubiečių. Jiems susirinkus, prie estrados paruošton kėlėsi helikopterių, iš kurio išlino "revoliucijos tėvas" Fidel Castro, užsitaikęs ginklą ir nužingsniavo link mikrofonų. Minia dešimtį minučių kėlė ovacijas.

Po to Castro pradėjo demagoginę kalbą, kaltindamas JAV, kad jos siunčiančios iš savo teritorijos lėktuvus beginkliams Havanos gyventojams bombarduoti. Taip pat buvusios bombarduotos cukraus rafinerijos Pinar del Rio provincijoje. Kuba esanti galingų Jungtinių Valstybių, turinčių Kuboje laivyno bazes, auka dėlto, kad ji esanti silpna ir negalinti gintis. Amerika anksčiau rėmusi Batistą, kuris amerikiniiais ginklais ir šaudmenimis žudęs kubiečius. Kodėl dabar Amerika nemėtanti bombų Dominikonų Respublikoje ir Nikaragvoje?

David Salvador, Kubos darbininkų konfederacijos generalinis sekretorius, komunistas, pareiškė, kad "darbininkija esanti pasiruošusi kovoti iki paskutinio kraujo lašo dėl Kubos nepriklausomybės ir ginti revoliuciją".

Majoras Ernesto Guevara, argentinietis komunistas, atsiradęs Kuboje su Fidel Castro revoliucija ir dabar laikas savo rankose krašto karinę galią, pabrėžė, kad Kubos revoliucija esanti ne vien kubiečių, bet "visos Lotynų Amerikos revoliucija".

JAV per savo ambasadorių Havanoje įteikė protestą, paneigiantį visus kalti-

FIDEL CASTRO

nimus. Iš Pentagono šluoksnų pareikšta, kad Kuba galinti nutraukti sutartį dėl JAV laivyno bazių, tik nutraukdama diplomatinis santykius. Washingtonė pabrėžiama, kad Fidel Castro bandąs nukreipti dėmesį nuo savo krašto vidinių sunkumų, išgalvotais kaltinimais šmeiždamas kaimynines valstybes.

Prieš dešimtį mėnesių kruvinu keliu užėmęs valdžią, Castro pradėjo krašte drastiškas reformas. Neturėdamas pinigų savo programai finansuoti, suvaržė importą, padidino mokesčius. Neaiški krašto ekonominė būklė neigiamai paveikė užsienio investicijas, prapuolė pajamos iš turiz-

mo. Užsienis sumažino cukraus pirkimą — taip išseko pagrindiniai užsienio valiutos šaltiniai, reikalingi importuojamiems kasdienio vartojimo reikmenims apmokėti. Krašte įsiviešpatavo nedarbas.

Nors Castro dar pajėgia išlaikyti daugumos kubiečių lojalumą, bet gyventojų nepasitenkinimas regimai auga. Pastaruoju metu įvykdyta eilė kabineto pergrupavimų, paskelbta eilė rezignacijų, tačiau tai nepajėgė sustabdyti kritikos augimo net iš pačių revoliucionierių tarpe, nekalbant jau apie sparčiai augančią rezistencines grupes, kurių jau esama apie 10, ir vienai jų, "Baltajai Rožei", vadovaujas buv. Fidel Castro svainis Rafael Balart.

Incidentai įsiliepsnojopraeitą savaitę, kai vienas žymiausių revoliucijos vadų, Camaguey provincijos gubernatoriaus mjr. Hubert Matos, protestuodamas prieš premjero Castro brolio Raulo paskyrimą krašto apsaugos ministru, rezignavo iš užimamos vietos. Jis pasitraukė iš savo karinį štabą ir paskelbė, kad į valdancius šluoksnis jau per daug įsiskverbė komunistų, kurie kraštą veda pražūtin.

(Nukelta į 6 psl.)

PO NORVEGŲ-SOVIETŲ SAVITARPIO FINANSINIŲ PRETENZIŲ "SUREGULIAVIMO" PABALTIJY

- Duodu jums dabar pinigų, ir kad man daugiau ne cypit apie Pabaltijo valstybių nepriklausomybę...

Published semi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Ass'n. VILTIS, Inc. (Non-profit), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telephone: Henderson 1-6344.

Issued in Cleveland every Monday and Thursday.

Editor-in-Chief: Balys Gaidžiūnas.

Second Class Mail Privileges Authorized at Cleveland, Ohio.

Subscription per year in advance: \$8.00. Established in 1915.

Single copy — 10 cents.

Dukart savaitinis, leidžiamas VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Džos (Inkorp. ne pelnui), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telefonas: Henderson 1-6344.

Išėina Clevelande pirmadieniais ir ketvirtadieniais.

Vyr. redaktorius: Balys Gaidžiūnas.

Antros klasės siuntos privilegija suteikta Clevelande, Ohio.

Prenumerata metams, iš anksto mokant \$8.00. Įsteigta 1915 metais.

Atsk. Nr. kaina 10 centų.

Redaktoriai: Vyt. Gedgaudas ir J. P. Palukaitis.

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA:

P. Bastys (Toronto), E. Čekienė (Woodhaven), R. Mieželis (Chicago), J. Paplėnas (Chicago), V. Rastenis (Brooklyn) ir St. Santvaras (So. Boston).

Dar kartą jūsų prašome

Prieš trejus metus artimesiems ir tolimesiems Dirvos bičiuliams teko įrodinėti, kad būtinai reikia telkti pastangas ir Dirvos leidimą sudvigubinti. Tada buvo tikinčiųjų ir buvo skeptikų. Tikintieji, kad dažniau išeinanti Dirva bus dinamiškesnė ir, turėdama daugiau vietos, plačiau išsities visais lietuvių klausimais, labai greit atėjo į talką ir tokio persiorganizavimo sunkumus padėjo nugalėti. Netikintieji vis priekaištavo, o kad iš to jokios naudos nebūsią, Dirvos turinys praskysis, dalis skaitytojų atsimesiųjų.

Šiandien visa tai jau istorija. Net ir skeptikai, užmiršę savo neigiamus pagraudimus, geresnį nuotaukojį prasiūta: "Ar aš nesakiau, kad taip bus geriau"... O kad geriau yra, šiandien turbūt nė vienas nuosirdus Dirvos skaitytojas neabejoja.

Nors daug sunkesnis uždavinys buvo suorganizuoti savą ofsetinę spaustuotę ir Dirvą pradėti leisti dabartiniu būdu, bet skeptikų kaip ir mažiau buvo. Gal dėl to, kad pirmam sumanymui pavykus, antrasis jau taip baisiai neįgyvendinamas, o kad mes pradėjome daugiau tikėti savo pajėgumu ir savo svoriu Amerikos lietuvių gyvenime. O gal ir dėl to, kad mes visi panorame ką nors didesnio, pastovesnio ir patrauklesnio sukurti.

Šiuo metu esam išvakarėse naujo sumanymo — Dirvos tris kartus per savaitę leidimo. Tai vėl nemažas užsimojimas, reikalaujantis vien iš redakcijos ir administracijos naujų pastangų, bet ir iš visų Dirvos talkininkų, ypač jos bendradarbių. Straipsnių ir korespondencijų rašytojų, fotografų, naujų skaitytojų telkėjų, net ir ragintojų, kad visi laiku savo uždavinį atliktume.

Naujas užsimojimas Dirvą leisti tris kartus per savaitę verčia rimtai papla nuoti, kaip ji turėtų atrodyti, kad viena savaitinė laida nebūtų visiškai panaši kitai. Atseit, kad visos trys savaitinės laidos būtų ne tik skirtingos, bet ir tuo skirtingumu skaitytojus patraukiančios.

Dabar kaip tik tokį planavimą ir vykdomė. Dabar kaip tik labai reikalingi ir tuo besidominčių skaitytojų bei bendradarbių patarimai. Ir mes būsimė visiems labai dėkingi, kurie tokiais gerais patarimais ir mūsų naują darbą įsijungs ir mums patalkins. O kiekviena gera ir įgyvendinama mintis ateity bus gražiu mūsų bendrų pastangų vaisium.

Šiuo metu, kada dalį Dirvos surenkam smulkesnėm

raidėm ir tuo duodam daugiau skaitytinios bei vaizdinės medžiagos, mes vis dar pasigendame smulkesnių žinių iš įvairiuose kraštuose ir įvairiose kolonijose gyvenančių lietuvių veiklos. Kažin kaip dauguma yra įpratę arba rašyti ilgesnius straipsnius, arba nieko nerašyti. Tuo tarpu skaitytojai, išsimėtę po įvairius kraštus, nori daugiau žinoti, kaip sekasi jų pažįstamiems, jų vaikams ir artimiesiems. Tat tokių žinių mums dabar labai reikia, o dar labiau jų reikės tris kartus per savaitę Dirvai einant.

Mums dar daugiau reikia ir visą lietuvių gyvenimą vaizduojančių nuotraukų. Kaip esame patyrę, jomis beveik visi skaitytojai domisi, jomis džiaugiasi ir jų laukia. Tat laukiam jų ir mes. Nedėkit jų tik į savus albumus, atsiųskit mums susipažinti ir laikraščiui panaudoti. Juk tiek daug gražių ir įdomių įvykių vyksta mūsų gyvenime, o vaizduojant juos iki šiol vis dar nematome. Padėkite juos plačiau ir įvairiau parodyti.

Tai keli, palyginti, nedideli prašymai, bet, juos išpildžius, Dirvai bus padaryta daug gero, ypač dabar, rengiantis į naują persitvarkymą.

B. Gaidžiūnas

Dirvą pasiūlyk, savo kaimynui susipažinti ir paragink užsiprenumeruoti

Balfo metinės apyskaitos ir jo parama Vokietijos lietuviams

Atsakymas į Stebėtojo kritiką

Tenka apgailestauti, kad spalio 15 d. Dirvoje tilpo stebėtojo tik neigiamieji Balfo metinių apyskaitų analizė, o neužsiminti teigiamais dalykais. Nežinome, ar teigiamais dalykais, išsibrovė klaidų, kurias tenka atitaisyti.

Balfas, tiesa, turi tik 1607 užsimokėjusių nario mokesčių narius, bet kaip jų daugiau surasti? Žinoma, nario mokesčio nepakanka administracijai išlaikyti, nors 1958/59 m. laikotarpyje Balfas turėjo rekordinį narių skaičių ir per 15 veiklos metų mažiausias administracijos išlaidas. Nario mokesčio nepakanka pašto ženklams ir raštinių medžiagai. Galima tvirtinti, kad administracija išlaikoma iš aukų, bet yra ir tokios Balfo pajamos bei dovanos, kurios skirtos tik administracijai, be kurios juk sustotų visas Balfo darbas.

Balfas tikrai nieko sau neatškaito "už trisus" iš Vasario 16 gimnazijai persiunčiamų aukų. Priešingai, įdeda ten daug darbo ir išlaidų. Per metus Balfas išrašė 271 kvitą - padėką aukotojams, padarė 32 pinigų pervadimus į gimnazijos sąskaitą Vokietijoje. Tačiau, kas nori, visada gali savo aukas persiųsti (ir daugelis šiuo būdu) tiesiai gimnazijai.

Į Balfo apyskaitas tos sumos turi būti įrašytos, nes duodami Balfo kvitai ir aukotojai (dažnai Balfo skyriniai ir remėjai) gali tas aukas nurašyti nuo pajamų mokesčio. Tuo būdu aukotojai, dėka Balfo tarpininkavimo, atgavo 4 - 5,000 dolerių. Todėl Balfas nėra ir negali būti tik "patikėtinis ar paštininkas". O Balfo apyskaitos yra tikrinamos valdžios atstovo, ir Gimnazijos sumos nėra apyskaitose svetimos plunksnos ar reikalų vedėjo išmislas.

Už gėrybių nuvežimą į Vokietiją reikia sumokėti. Mokestis išreikalaujamas iš Vokietijos federalinės valdžios, tad apyskaitose ir rodomas, lygiai kaip rodoma nominalinė maisto vertė. Be Balfo nei JAV valdžia duotų maistą, nei vokiečių valdžia apmokėtų nuvežimą. Tie faktai tikri ir todėl Balfo apyskaitose rodomi, nėra koks tai buhalterinis nesusipratimas. Jei toks būtų, už jį atsako valstybės kontrolė, o ne Balfo reikalų vedėjas. Apyskaitų duomenys paimti iš valst. kontrolės akto ir visuose pranešimuose valdžios įstaigoms bei organizacijų centrams figūruoja.

Dėl lietuvių šalpos Vokietijoje organizacijos yra dvi skirtingos nuomonės. Viena, pavesti šalpos skirstymą Vokietijos Lietuvių Bendruomenei (organizacijai), kita - vykdyti per Balfo komitetus. Pastaroji forma po ilgų diskusijų ir ginčų įvairiuose Balfo seimuose ir direktorių suvažiavimuose buvo patvirtinta ir veikla. Motyvai tie patys tebėra ir šiandien: Balfo šalpa turi būti

Balfo rankose, prižiūrima Amerikos piliečio ir be jokios diskriminacijos partiniais, grupiniais ar religiniais motyvais. Kad Bendruomenė teturi 1,393 narius - liūdna, bet negalima jų skaičiaus didinti ar mažinti Balfo teikiama parama, nes tada ir ta bendruomenė nukentės, ir Balfui nebus leista su ta parama Vokietijoje veikti. Tačiau reikia džiaugtis, kad Vokietijoje ty pilnateisių bendruomenės narių yra proporcingai žymiai daugiau, negu JAV ar kur kitur, kur Balfas neveikia.

Balfas šelpia tik lietuvius, tačiau, kai yra nustatytas gaunamo maisto minimumas bent 10,000 asmenų, kitaip jo davimas bus nutrauktas, tada Balfas dar šelpia dalį latvių ir estų, nes pastarieji niekad negali gauti patys dėl permažo jų skaičiaus. Jei vienas kitas svaras miltų ar rūbėlis patenka klaidpiečiui (gal kiek nutautusiam), netenka jaudintis, o džiaugtis, nes juk tai lietuvių šalpa, kuri gali duoti gražių vaisių Lietuvai ateičiai.

Caritas ir Hilfswerke su lietuviu turi labai daug bendra, nes šios organizacijos buvo pradžiai šelpiti lietuvius ten, kur Balfo šalpa dėl tolimų distancijų ir lėšų stokos negali pasiekti. Tad tose vietose Balfo gėrybės pristato minėtos organizacijos.

Balfas įstengia pristatyti maistą ir rūbus į vienuoliką apygardų (į 45 vietoves). Trijose apygardose prašė maistą ir drabužius padalinti Ev. Hilfswerke, ir kitur tą sunkų darbą atliko Caritas. Suprantama, abi šios vokiečių organizacijos iš Balfo jokio atlyginimo negauna.

Ilgus metus Balfas visas savo gėrybes turėjo atiduoti UNRRA, IRO ir NCWC, nes Balfui nebuvo leista nepriklausomai Vokietijoje veikti. Ir šiuo metu Balfas skirsto, kur gali, nepriklausomai nuo vokiečių tik laikinai, o visai uždrausta ir Balfui ir kitoms užsienio organizacijoms veikti Austrijoje, Italijoje, Prancūzijoje, nekalbant apie šalis už geležinės uždangos, jei Balfui ateina talionai Caritas, Ev. Hilfswerke - kokio čia reklama ir koks internacionalas. Tik dėkoti reikia.

Šalpa turi būti koordinuota, tad Balfas ir prašė VK Bendruomenę bendrai šalpai gautas lėšas perduoti Balfui. Bendruomenė neperdavė Balfui nė cento per visus metus, gal nieko ir negavo, o Balfas šalpą tęsia įprasta tvarka. Per tris mėnesius (liepos, rugpjūtį, rugsėjį) Balfas Muenchene tiesiogiai gavo tik 2 dolerius ir 11 centų aukų. O Amerikoje per tą laiką \$13,596.10. Tad ar Vokietijos Lietuvių Bendruomenė šelpia Balfą, ar Balfas Bendruomenę?

Balfas neturėtų diriguoti Bendruomenės veiksmų, bet juos remti, ką ir daro. Bendruomenė neturėtų imtis šalpos darbų, o

Milžino Paunksmės režisorė apie gastroles Clevelande

Gavome laišką režisorės Birutės Pūkelevičiūtės. Manau, kad mums bus atleista, jei kai ką iš to laiško pacituosime:

"Gaila, kad nūnai visi malonūs susitikimai būna tokie trumpi: vos spėjai, rodos, apsidairyti, su naujais bičiuliais artimiau susiprasti ir jau laikas ateina atsisveikinti.

Na, tai pirmiausiai labai prašau Jūsų priimti visų mūsų gilią ir tikrai nuoširdžią padėką Jums asmeniškai ir Dirvai už taip gražiai surengtą "M. Paunksmės" išvyką. Ar galėsiu čia, laiške, viską išdėstyti, kuo džiaugėmės, viešėdami Clevelande? Stebino mus Dirva jau iš anksto - taip drąsiai pasiryždama "Paunksmę" atsigabenti ir nebijodama rizikuoti ne tik mumis, bet ir eventualiais nuostoliais. Jei daugiau turėtumėm tokių, plataus užsiėmimo nebijančių, lietuviškų sambūrių ar organizacijų, ne-reikėtų šiandien spektaklio taip greitai laidoti. Visas lietuviško išsivijos teatro gyvenimas būtų daug šviesesnis.

Dėkojame Jums labai už reklamą - tokios, turbūt, nei Lietuvoje kuris teatras turėjo, nei išsivijoje kada nors turės...

Beje, gavau jau keletą laiškų iš įvairių Jungtinių A. Valst. vietų, kuriuose, be kita ko, "Dir-

tik padėti Balfui šalpos darbą galima geriau atlikti.

Nežinia, kodėl Balfas baramas už rinkimą žinių apie vargo mokyklas Vakarų Vokietijoje. Žinias gera turėti, ir kur šalpa eina, reikia žinoti. Kol su Vokietijos krašto valdyba tariamasi dėl tikslesnio vargo mokyklų parėmimo, nėra reikalo dejuoti, o 500 dolerių buvo paskirti St. Vykintui prašant. Tą jo prašymą Balfo direktorių suvažiavimu pateikė direktorius A. Andriulionis. "Mažoji polemika" Dirvoje nebuvo tada net prisiminta.

Apie Balfo 1958 m. Kalėdų 4,000 DM dovaną - "pabėgėlių vaikučiams, ypač vargo mokyklai, suruošti Kalėdų eglutės, suteikiant vaikučiams dovanėles; taipogi iš tos sumos suteikti po 5,00 DM ir daugiau seneliams ir ligoniams" (Prot. Nr. 1/7) - taip nuoširdžiai atsiliepta, kad neverta ir diskutuoti.

Kun. L. Jankus, Balfo Reikalų Vedėjas

Amžina pagarba

(Atkelta iš 1 psl.)

kuris yra ir mūsų visų bendras siekimas.

Taigi, Lietuvių Delegacijos vardu pareiškiu, kad mes tvirtai palaikome šiam Seimui priimti pasiūlytąjį pareiškimą Vengrijos revoliucijos trečiniu motiniu proga, ir reiškiu mūsų nuoširdų pageidavimą, kad tas pareiškimas būtų šio Seimo priimtas vienbalsiai.

• Apeliacinis teismas Philadelphijoje pritarė JAV prezidento petičijai grąžinti darban streikuojančius plieno darbininkus pagal Taft-Hartley aktą, bet unitą paliktos 6 dienos apeliuoti į JAV aukščiausiąjį teismą. Dėl streiko darbininkai jau yra praradę 892 mil. dol. atlyginimų, vyriausybė neteko 1,200 mil. dol. mokesčių.

• Sovietijos vyriausybė su s irinkusiai aukščiausiai tarybai paskelbė ateinančių metų ekonominius planus. 1960 metų biudžetas numatytas 772 bil. rublių — pats didžiausias taikos meto istorijoje.

vos' padaryta reklama labai gieriama - esą, bent kartą lietuviškas laikraštis visa savo jėga talkino spektakliui. Trijų tylaishų autorių - žinomi rašytojai, kiti - žmonės, kuriems lietuviškas teatras tebėra brangus. Taigi, atrodo, kad plačiai tapo nuaidėta...

Dėkojame taipogi ir už puikias gėles, kuriomis Jūs apvainikavote mūsų spektaklį, ir už taip malonų ir jaukų pobūvį Jūsų namuose, ir už šiltes Jūsų žodžius, kuriuos giliai širdin įsidėjome. Kaip tokį vakarą viskas rodos šviesu ir gerai! Tarsi nebūtų ty sunkumų, su kuriais spektaklio darbe tenka susidurti, tarsi visai nereikėtų nuogastauti dėl lietuviško teatro likimo... Taip visados jaučiamės, kai atsiduriame nuoširdžių bičiulių tarpe.

Tikrai, iš Clevelando išsivežėme pačius gražiausius įspūdžius! Nors ir nežinau, kaip pasiekti visus, tą vakarą "Paunksmės" sumokėjusius, žinovu, nors ir nežinau, kaip jiems visiems padėkoti už tokį jautrų dėmesį mūsų darbui, betgi bent per Jus norėčiau išreikšti mūsų dėkingumą visai Clevelando kolonijai! Gera, gera buvo Jūsų tarpe viešėti ir just žilrovių šilumą, plaukiančią scenon nuo salės. Ypač brangus buvo mums Clevelando jaunimo dalyvavimas "Paunksmėje" ir jo susidomėjimas lietuviškuoju teatru. Neseniai rašiau laišką vienai savo bičiulei, aprašydama Clevelando išvyką. Ei, tariau, ko mes liūdime ir nusimename, jei lietuviškas teatras dar gali jaunimą patraukti!

RETOS DRĄSOS STRAIPSNIS

V. Veselauko str. "Honduras ir Brazilijos lietuviai" (Dirva, 1959. X. 8), kuriame jis cituoja savo draugo A. Dutkio laišką, yra retas dalykas tiek savo drąsa neigti faktus, tiek ir nesiskaitymu su žodžiais.

1. A. Dutkis neigia septynių Brazilijos organizacijų raštą dėl lietuvių kūrimosi Br. Hondure, Anot jo, "melas ir kalbant apie 7 lietuviškas organizacijas... Tai irgi 'atsarginės Lietuvos' autorių fantazijos kūrinys". Turiu pažymėti, kad man pačiam teko skaityti ir vartyti tą septynių Brazilijos lietuvių organizacijų ar sambūrių pirmininkų pasirašytą raštą ir todėl negaliu suprasti, kaip A. Dutkis gali tai vadinti "melu" ar "fantazija". Veikiau čia epitetai tinka šiam A. Dutkio teigimui.

2. Dėl lietuvių kūrimosi Br. Hondure A. Dutkis taip pat teigia, jog "pas Brazilijos lietuvių šitoji fantazijos istorija visiškai nauja ir nežinoma". Galėčiau nurodyti eilę Brazilijos lietuvių, kurie apie šią "fantaziją" ne tik žino, bet ją domisi ir jai pritaria. Šia proga nurodysiu tik tuos, kurie jau žinomi iš spaudos. Pav., dr. E. Draugelis savo straipsny "Darbininke" (1959. VI. 26) rašė: "Galvojame apie 'atsarginę Lietuvą', atseit apie savo teritoriją... Jeigu negalėsime nupirkti Honduro, pirsime kitur..." Taip pat kap. J. Čiuvinškas "Drauge" (1959. X. 7) tilpusiame pasikalbėjime pasisakė už "antrosios Lietuvos" steigimą. Šis pasikalbėjimas, anot laikraščio, buvo paskelbtas per Brazilijos lietuvių radiją, tad jį galėjo girdėti ir A. Dutkis. Taigi jau šie faktai rodo, kad Brazilijos lietuviai žino apie iškeltą idėją kurtis Br. Hondure. Tai kokiais sumetimais A. Dutkis skelbia, jog "šitoji fantazijos istorija yra visiškai nauja ir nežinoma"?

3. Pagaliau A. Dutkio laiške gausu tokių išsireiškimų, kai "nesveikos vaizduotės fantazijoje", "klaidėti tokias fantazijas", "tai tikras šantažas", "melas" ir t.t. Kodėl toks niekinimas ir tyčiojimas? Juk tokiais išsireiškimais rimti žmonės klausimų nesprendžia.

V.J., Washington, D.C.

Į Clevelando Mayorus

TOM IRELAND

Ko Tom Ireland reikalauja visiems Clevelando žmonėms

- JOKIŲ NAUJŲ MOKESČIŲ
- PANAIKINTI MOTERŲ UŽPUOLIMUS GATVĖSE
- 100,000 NAUJŲ DARBŲ
- GERESNIO AUTOBUSŲ PATARNAVIMO
- PANAIKINTI ORO IR VANDENS TERŠIMĄ

Išrinkite TOM IRELAND Mayoru

Tuesday, Nov. 3, 1959

X TOM IRELAND

Ireland for Mayor Committee, Wallace Steffen, Chairman, 75 Public Square Bldg., Room 1123, Cleveland 13, O.

Lietuviškosios aktualijos

V. Rastenis

Nerimas be Vilniaus ir su Vilniumi

Sausio 28 d., prieš 20 metų, Vilniaus gatvėse pasirodė nepriklausomos Lietuvos kariuomenė, nematyta tenai ištisą 19-ą metų. Iykyo Lietuvos svajonė, be kurios buvo skelbiamas nerimas visam pasauliui. Tik šalia džiaugsmo tvyrojo naujas nerimas. Netrukus jis užgėlė visą šalį. Viena paguoda, kad Vilnius - Lietuvos sostinė: tegu ir svetimų pavergtos, tegu ir "sutarybintos", suniokotos, o visgi Lietuvos. Tačiau, šalia pačios Lietuvos laisvės klausimo, Vilniaus klausimas ir dabar dar nėra tarp nerimo nusikračiųjų klausimų. Jis tebėra mūsų aktualija ir, deja, dar su rūpesčiu susijusi aktualija.

Lietuvos nepriklausomybė buvo atgauta ne tik politinių aplinkybių sėkmingo išnaudojimo, bet ir ginkluotos kovos būdu. Apie bolševikų armiją ką ir bekalbėti: ji buvo išvyta iš Lietuvos, ir ta pergalė buvo apvainikuota Lietuvai palyginti palankia taikos sutartimi. Ne tiek galingi, kiek žalingi bermontininkai irgi buvo sutvarkyti. Tik su lenkais susirėmimas nepasibaigė sėkmingai: Lietuva liko be Vilniaus, be sostinės, nors ir tai galėjo didžiulius bent širvintų - Giedraičių pergale.

Mūsų tautinis susipratimas iki nepriklausomybės laikų buvo žadinamas beveik išimtinai istorijos ir dailiosios literatūros atpasakotais vaizdais apie senovės lietuvių karžygiškumą ir jo dėka pasiektą Lietuvos galybę. Lietuvos karių savanorių (ir mobilizuotų) laimėjimai nepriklausomybės kare (ar karuose) tik dar labiau sutvirtino įsitikinimą ar bent savijautą, kad mes, lietuviai, savo teises ir interesus galim, jeigu nėra kitų priemonių, ir "kardu apginti".

Bene tuo daugiausia ir rėmėsi ne tik vadovaujančių sluoksnių, bet ir (net ypač!) plačiosios visuomenės nusiteikimas savo teisių reikalauti griežtai, tiesiai, be užuolankų ir be jokių nuolaidų. Petras Vaičiūnas ir Antanas Vainagaitis, kaip niekas kitas, su "Mes be Vilniaus nenurimsim!" giesme pataikė išreikšti visos tautos nusiteikimą, susidariusį po to, kai klasta apsisiautusi ir anametinių tarptautinės politikos didžiųjų oportunistiškų pritarti mu pasiramsčiuojanti jėga atėmė iš Lietuvos jos sostinę. Ta giesmė buvo visų Lietuvos partijų ir visų valdžių politinės programos būtinoji ir nekeičiamoji dalis.

Be jokių svyravimų visa tauta giedojo, kalbėjo ir tikėjo, kad Vilnius mūsų buvo, mūsų bus. Kokiu būdu? Giesmės to nebuvo pasakyta, ir niekas konkrečiai nežinojo, kaip tai pasidarys, bet tai neklidė tikėti, kad vistiek

bus. Sąmonės gilumoje gal glūdėjo mintis, kad Lenkija kokios nors popietės metu snūstels, o mes tada čiupsim Vilnių (su Lyda, Ašmena, Suvalkais, Augustavu, Gardinu...), įremsim kulnis prie Baltvydžių girių ažuolų ir nei iš vietos! O gal Lenkija šiaip jau subraškės, o gal jai kas niukters pašonėn, ir tada... Turbūt tokių nuodėmingų minčių nestigo, kai vyravo įsitikinimas, kad geruoju su Lenkija susikalbėti vistiek nėra vilties.

Nenuostabu, kad, kai Lenkijai ne šiaip jau kas į pašonę niukterėjo, o ėmė triuškinėti ją pagrindiniai iš abiejų pusių, Lietuvos karių, šaulių, atsarginių, moksleivių, beveik ištisai visos Lietuvos beveik nebeįmanoma buvo sulaukyti: kaip dveigiai žirgai, pirmą kartą pakinkyti, trypė, - tik paleisk nors kiek vadžias, visi bematant bus Vilniui!

Bet šaltosios galvos neleido šitaip "atsigriebti". Manyt, kad tas pasikarščiajimas tada būtų Lietuvai pakenkęs ateityje. Šaltosios galvos manė, kad Lietuva dėl tokio nekantrumo būtų patekusi į Hitlerio karinių sąjungininkų eiles ir po karo būtų laikoma nugalėtųjų priešų eilėse.

Ar tikrai tos šaltosios galvos buvo teisingos? Kai Vokietija šandien nugalėtojams jau viena iš svarbiausių sąjungininkių, su ja sąvęs sutapdinti nesileidusi Lietuva tebėra ir dar nežinia iki kol bus po vieno nugalėtojo batu.

Ir Maskva nenorėjo (rodo, net ir išakmiai, beveik grėsmingai neparatė) kad Lietuva: "savalžiškai" pasiimtų savo sostinę. Suprantama, Maskvai rūpėjo pačiai pirmą Vilnių pasiimti, ir tik ji apiplėštą vėliau neva "atiduoti" Lietuvai. Ir dabar dar kaltinti "buržuazinę" valdžią, kad ji "nenorėjusi" Vilniaus...

Kažin, kas būtų atsitikę, jei Lietuvos kariuomenė jau apie rugsėjo 10 dieną būtų spustelėjusi Vilniaus link? Gal visa kita vistiek būtų vykę panašiai. Tik... Jungtinių Valstybių vyriausybė gal 1940 metais nebūtų pareiškusi, kad nepripažįsta Lietuvos inkorporacijos Sovietijon... Kam gi ji besirūpintų "Hitlerio sąjungininkų" likimu! Tad, gal šaltosios galvos visdėlio buvo teisios, kai tramdė nekantriuosius ir vertė dar bent kurį laiką nurimti be Vilniaus...

Kai dabar pagalvoji, tai toji mūsų "mes be Vilniaus nenurimsim" nuotaika buvo netgi fanatiška. Ir gal net ne visiškai nuosekli. Tai buvo nusiteikimas tik protestuoti, tik skųstis visam pasauliui, bet... nieko daugiau nedaryti. Su tuo mūsų nerimu be Vilniaus buvo susijęs pasipiktinimas lenkų pasielgimu (viena ranka pasirašo sutartį, kita siunčia užpuolikus) ir iš pasipiktinimo nuosekliai daroma išvada: kol lenkas neatitaisys klaidingą smurtu padarytos žalos, tol

Jubiliatui A. Mikulskiui ir jo žmonai Onai Mikulskienei - Čiurlionio ansamblio kankininkų vadovai, ansamblietė A. Liutkutė sega gėles. Dirvos nuotrauka

jokių kalbų su juo. Bet koks mūsų pareigūnų susitikimas su lenkų pareigūnais tarptautinėse institucijose daugumai atrodė jau įtartinas, nepageidaujamas, gal net smerktinas dalykas. Privatus Lietuvos piliečio susitikimas su Lenkijos piliečiu net ir trečioje šalyje, jeigu tai nebuvo griežtas susikirtimas dėl Vilniaus, daugeliui jau atrodė "neprincipingumas". O bandymas ieškoti kokių nors kelių lanksčiau santykiuoti galėjo būti svarstomas tik pašniūždomis, nes buvo pavojus, kad viešojo opinija tokias mintis gali palaikyti akivaizdžiu valstybės išdavimu...

Panašaus "principingumo" nestinga mūšyse ir dabar tarp mūsų vadinamų "laisvų lietuvių". Principas toks, kad Lietuva okupuota, mes Lietuvos vardu prieš tai protestuojame be jokių kompromisų, o su protestu nesuderinamas joks sąlytis su okupantu ir su viskuo, kas turi su juo kokio nors ryšio. Praktikoje tačiau paaiškėja, kad tas principas taip kraštutiniškai ir neįmanomas išlaikyti, ir ne visada Lietuvos reikalui naudingas. Tam tikras lankstumas atrodė būtinas, kad būtų galima elgtis tikslingai. Tenka apsispręsti, kas svarbiau: ar elgtis ir veikti žiūrint naudos reikalui, ar išlaikyti formalaus principingumo skaislybę.

Formalaus principingumo skaislybės išlaikymas Vilniaus reikale turėjo tam tikros prasmės. Absolutinis atsakymas santykiuoti, tuo metu vienintelis toks tarp dviejų valstybių Europoje (o gal ir visame pasaulyje), buvo efektyvus, toli girdimas protesto būdas. Tai buvo efektyvus būdas tose sąlygose palaikyti Vilniaus klausimo aktualumą ir tarptautinėje plotmėje ir viduje, kaip Lietuvoje, taip ir Lenkijoje.

Bet tas nesantykiavimas buvo tik žaizdos priminimas dirgini-

mu, bet ne vaistai. Tai nebuvo priemonė Vilniaus klausimui išspręsti Lietuvos naudai. Atsisakymu net pažinti lenko pusę Vilniaus Lietuvai gražinti nebuvo galima. Tad praktikoje

tas principingumas Vilniaus reikalu atrodė maždaug taip: be Vilniaus nerimstam, bet jam atgauti nieko nedarom.

(Bus daugiau)

Šv. Teresės bažnyčia Vilniuje, statyta XVII amžiuje.

NESUVIRŠKINAMAS GYVENIMO BŪDAS

PULGIS ANDRIUSIS

2

Nenorėdamas užuomazgoje nusmaugti šios kalbos, labai švelniai pasiteiravau, ar ponas bus buvęs užjūriuose, ir, gavęs neigiamą atsakymą, klausiausi toliau, nors, jaučiu, pikto sėkla jau buvo pasėta mūsų pošnekyje. Jisai vis dar gana ramiai balsu nurodinėjo Sidniejų vyno pirklių adresus, kur galima tikrai puikiais gerimais apsirūpinti.

Nekeldamas balso, papasakojau, kaip Adelaidės australai vis man piršo tam tikros markės vyną, nuo kurio neskandant galva ant rytojaus, kaip po ilgų ieškojimų, pagaliau, nusipirkau vieną butelį, sumokėdamas keliolika šilingų, prie jų pridėjęs dar keletą, būčiau jau galėjęs įsigyti tikro itališkojo...

— Na, ir koks gi skirtumas tarp jų? — apsiniaukęs paklausė ponas.

— Kaip dangus nuo žemės! — atsakiau, pametęs bet kokią dvasinę pusiausvyrą.

Džentelmenas neteko žado.

Ledinė uždanga vėl nusileido, jįsai nusigręžė į savo žmonos pusę. Jo lady, visai nesikišusi į mūsų pošnekių, nuo pat Sidniejaus laikų leido, spalvotais siūlais megzdama paveikslėlį pagal moterų žurnalo iškarpą. Jisai mano kūrinys atkreipė dėmesį uniformuotos mergaitės, kuri

visą laiką slankiojo nuobodžiaudama tarp kėdžių. Prislinkusi prie ponios, ėmė grožėtis kūryba.

— Žavinga, nepaprastai puiku! — vos sulaukdamas žiovilį, prataria kepurėtoji panelė, pasitraukus žingsnį atgal, idant geriau galėtų įvertinti meną.

Tatai duoda progos mano kaimyno poniai pasileisti į atsiprašinėjimus, girdi, tai tik menkniekis, taip sau darbelis, neturint nieko kita veikti, puiki priemonė užmušti laikui, jįsai iš viso neturinti jokių pretenzijų šioje srityje, atsitiktinai išsikirpusi iš seno žurnalo... ne, panele, nekreipkit į tai dėmesio!

Baigiantis Viktorijai, žemėlapis iš pagrirdų pasikeičia, dingsta rusvi-gelsvi keturkampiai, iki pat Adelaidės apacioj išsitiesia nepertraukiamas sultingai žalias kiliimas, kurį puošia abstraktinių Murray upės vingių sidabras. Bilabongai, lagūnai, salelės, ežerai, atrodo, sprendi labirantinį galvosūkį, bežiūrėdamas į upės vagos sauvliavimus. Per tas žalias vaisinių sodų ir kviečių marškas skuba į rytus dar vienas kitas padrikas, sveikatos netekęs debesiukas, mat, jau skrendame viršum saulės krašto — Pietų Australijos.

Po valdinių priešpiečių iš lakūno kabincų įsėina gražiai uniformuotas, dailiai naujagės karininkas, kuriam oro bendrovė tarp kitų pareigų užkrauna ant pečių ir susiartinimą su keleiviais. Priėjęs prie vieno, paklausia, kaip jaučiasi, kitam pasako trumpą juoką, trečio pasiteirauja, ar gerai pakelia nusileidimą žemėn, ketvirtam atsako į klausimą, jei šis pakankamai rimtas, renka skundus, bet šiųjų, kaip paprastai, angliškai kalbančiame krašte niekada nepasitaiko, visas lėktuvas pavirsta viena didele, laiminga šypsena bei padėka.

— Bet aš iš tikrųjų sakau, — visas nušvitęs dėkoja mano kaimynas pareigūnui, — tai yra viena mano gra-

žiausių kelionių ir, tikėkit man, jų esu nevieną turėjęs savo gyvenime!

Kad sutaupyčiau karininkui nepakeliamas kančias (jos prasimušė net pro jo nuolatinę oficialę šypseną), mano eilei besiantinant, beviltiškai įlindau langeliui, nugręžęs nugarą visoms susiartinimo pastangoms. Karininkas, reikia manyti, man buvo be galo dėkingas.

Mano džentelmenas matydamas, kad jau nedaug laiko liko vargti su manim, dar surizikavo paprašyti pasikeisti žurnalais, kuriuos mums padalino viršum Sidniejaus. Pasiėmęs maniškį, pasklaistė, pasklaistė, ir su pasipiktinimu grąžino atgal:

— Bet čia gi ne žurnalas, o vien tikrai skelbimai, dėl ko jūs jį ėmėt?

— Dovanokite, sir, kokį davė, tokį ėmiau! Nenorėjau gaisinti brangaus laiko gražiajai paneli besirinkdamas, — atsakiau kaimynui, nenorėdamas aiškinti, kad turint po kojom tokius vaizdus, skaityti pigų žurnalą būtų nuodėmė, o ir bendrai matydamas, jog mūsų santykiai jau buvo galutinai užnuodyti.

Victor Harbour didieji ežerai, įlankos, Murray upės žiotys, jūra, Adelaidės sodai, visur mėlyna, skaisčiai žalia, būdamas lakūnu, čionai būčiau sukęs ratu padangėse iki saulėleidžio — taip gaila leistas žemėn!

Adelaidės aerodrome, važiuojant bendrovės autobusu, atsiimant bagažą ir išsiskirstant kas sau, mano kaimynas nė jokių menkiausių mostu, nė jokių žodžių ar ženklų neparodė, jog tris su viršum valandų tenai aukštai buvome kaimynais.

Dieze, ir kaip tie anglosaksai sugeba tokia gražia, poetišką kelionę paversti neįmatuojamam nuoboduliui! Galbūt čia buvo kalti ir sidniejiškai draugai, kurie per dvi savaites buvo mane galutinai pripratę prie lietuviškojo gyvenimo būdo...

PIRMIEJI LIETUVIAI IŠEIVIAI LAUŽIA MOKSLO LEDUS

**Amerikos Lietuvių Daktarų Draugijos duoklė
lietuvybei ir Lietuvai**

Anų laikų lietuviai išeiviai, kurie gausiai emigravo Ameriką pabaigoje devyniolikto ir pradžioje dvidešimtojo šimtmečio (iki pirmojo pasaulinio karo), buvo jauni, sveiki ir energingi pilni kaimiečiai. Jų amžiaus vidurkis neviršijo 20 metų. Ir ne visi galėjo paskaityti iš "kantiškos" elementoriaus. Dar retesnis mokėjo pasirašyti savo vardą. Tai tokio "išsimokslinimo" lygio pirmoji išeivija kūrė lietuviškąjį gyvenimą savo antroje tėvynėje - Amerikoje.

Atvykę į šį kraštą be mokslo, nežinodami anglų kalbos nė vieno žodžio, ir nepažindami naujos aplinkos sąlygų, nelengvai pradėjo naują gyvenimą. O gyventi reikėjo, nes kelio atgal nebuvo. Neišvengiamai jie buvo priversti imti pačius sunkiausius, pavojingiausius ir mažiausiai atlyginamus darbus. Bet, būdami jauni ir fiziniai pajėgūs, išlaikė visus sunkumus.

Dvasiniai jie dar daugiau turėjo pakelti. Anksčiau čia įsikūrę nesivaržo "grinoriaus". Dažniausia be jokios priežasties iškoliodavo, iškeikdavo ir kitaip pažemindavo. Ir tas vargšas imigrantas, nemokėdamas ir negalėdamas atsispirti, buvo priverstas visą tai pakelti, tyliėti dantis sukanęs.

Neatsižvelgiant į tuos visus sunkumus, daugelyje jaunuolių atsirado noras ir veržlumas siekti mokslo, susilyginti su vietiniais ir tuo pačiu pagerinti savo ekonominę padėtį. Pradėjo lankyti vakarines mokyklas, kurių buvo daug ir visiems prieinamos, mokytis anglų kalbos, bei įvairių pagrindinių mokslų. Tačiau siekti aukštesnių mokslų, sakykime, kurios nors profesijos, to laiko mūsų išeivui broliui ir sesei, durs buvo sklandžiai uždarytos. Uždarytos, nes neturėjo atitinkamo prirengimo mokslo. Tik retas kuris, dažniausiai atvykęs jau kiek prasišmoke, tegalėjo įstoti į kolegiją ar universitetą.

VALPARAISO UNIVERSITETO LENGVATOS

Pradžioje šio šimtmečio, lyg išganymas veržloms ateiviams, atsirado Valparaiso Universitetas. Valparaiso miestelyje, Indiana valstijoje, apie 40 mylių į rytus nuo Chicago. Šis universitetas nuo kitų skyrėsi tuo, kad jis turėjo skyrius visai nemokantiems anglų kalbos, taip pat bemokslams pradėti mokytis nuo ABC.

Broniui K. Balučiui, dabartiniam Lietuvos ministeriui Anglijoje, raginant lietuvius vykti į šį universitetą, kurį ir jis pats lankė, per šią mokslo įstaigą praėjo per 1000 lietuvių. Jis buvo prieinamas visiems, be amžiaus ir mokslo skirtumų. Prieinamas ir dėl pigaus mokesčio. Manau, žodis, kitas pravers užsiminus apie lengvatas. Sakykime, šiame universitete bemokslis pradėjęs nuo aritmetikos, turėjo progą baigti bakalaurą ar magistro laipsnį ir profesionalius fakultetus, įskaitant medicinos ir odontologijos.

Lietuviams buvo ypatingos svarbos ir neišpasakytos naudos, jog čia to paties B. K. Balučio pastangomis buvo įkurta lituanistikos klasė, po dvi valandas kas dieną. Čia buvo dėstoma lietuvių gramatika, sintaksė, retorika, istorija, geografijs ir literatūra. Čia buvo auksinė proga išmokti lietuvių kalbos, istorijos, literatūros ir t.t. Žodžiu, čia lietuvis save atrado.

Lituanistikos klases vedė patys lietuviai, ir lietuvių kalba buvo pripažinta lygiomis su kitomis svetimomis kalbomis, dėstomomis šiame universitete.

Čia lietuviams buvo neblogas lietuviškų knygų knygynas, čia buvo ir visa periodinė lietuvių spauda. Ši knygyną išlaikė ir vedė vietinė Literatūros Draugija. Jai priklausė beveik visi lietuviai studentai. Draugija kas savaitę ruošdavo paskaitas, debatus, prakalbas, eilėraščių sąkymą ir t.t. Tai buvo užsimoji-

DR. STEPONAS BIEŽIS

mas lavintis, kultūrinis ir lietuvių vybe persiimti.

Į šį universitetą atvykdavo mažamoksliai arba visai bemoksliai pilki lietuviai, o čia ilgiau pasimokę išvykdavo jau išprususiais sąmoningais lietuviais - patriotais. Jie, parvykę į savas kolonijas, jungėsi lietuviškon veiklon, dažnai jai vadovavo ir skelbė lietuviybės evangeliją. Iš čia išėjo nemažas gydytojų, dantistų, teisininkų, kunigų, vaistininkų, sėkmingų verslininkų ir kt. Žodžiu, Valparaiso universitetas davė to laiko išeivijai daugumą inteligentijos, profesionalų ir sąmoningų patriotų - visuomenininkų.

AMERIKOS LIETUVIŲ DAKTARŲ DRAUGIJA IR JOS VEIKLA

Chicagoje atsiradus keletai bendrosios medicinos ir dantų gydytojų, 1912 metais buvo įsteigta Amerikos Lietuvių Daktarų Draugija. Ji kurį laiką buvo tik vietinio pobūdžio. Vėliau, daugėjant gydytojų skaičiui, įsikūrė nedideli skyriai, o kur jų nebūta, tai pavieniai įsijungė. Tik jau žymiai vėliau pradėta daugiau dėmesio kreipti akademiniams paskaitoms ir diskusijoms.

Amerikos Lietuvių Daktarų Draugijos nariai gerai žinojo ano laiko išeivijos minimalią supratimą apie sveikatos išlaikymą, apsisaugojimą nuo išvengiamųjų. Tat 1921 metais nutarė išleisti populiarią mėnesinį žurnalą "Gydytojas".

Šį žurnalą pati Draugija leido, finansavo, redagavo ir platino. Tuometinė lietuvių visuomenė jį palankiai sutiko ir noriai skaitė. Suprantama, kad tai Draugijai buvo geriausias atpildas.

Žurnalui redaguoti Draugija skirdavo redakcinę komisiją. Komisijos sudėtį laikas nuo laiko pakeisdavo. Vienok, tokio žurnalo leidimas nebuvo Draugijai pelningas. Ir išsėmus Draugijos finansinius išteklius, tas mėnesinis sveikatos žurnalas dar pagilio jaunystėje, nesulaukęs trijų metų amžiaus, buvo liūdnai palaidotas.

Užpildant įvykių tuštumą, Draugija, susitarus su mūsų periodine spauda, sindikatiška forma ilgoką laiką vedė sveikatos skyrius, kaip kad ir dabar nekurie pavieniai gydytojai daro. Užbaigus ir šio užsimojimo dienas, Draugija rotacijos keliu skaitė savaitines paskaitas per radiją, vienai bazinei įstaigai nemokamai davus po keletą minučių laiko. Bet ir šis bandymas pasirodė tik laikinio pobūdžio, kada entuziazmo ir ryžto netenkama.

Dviem atvejais Draugija buvo suruošusi Chicagoje vadinamas sveikatos savaites. Jos buvo tikrai populiarios ir nepaprastai sėkmingos. Žmonės sausakim-šai perpildydavo svetaines, kurias įėjimas buvo nemokamas. Čia įvairiomis temomis ruošta paskaitos, kurios buvo iliustruojamos specialiais piešiniais, atvaizdais ir filmais, kad palengvintų jas suprasti. Bet ir čia po dviejų bandymų padėtas didelis taškas, o buvo galimybių jį palaikyti ilgesnį laiką.

Amerikos Lietuvių Daktarų Draugijos neabejotinai šviesiausias ir kilniausias tikslas buvo

padėti beatsistatančiai Lietuvos valstybei, jai mirtinai kovojančiai su keliais priešais dėl savo gyvybės. Draugija, žinodama padėties rimtumą, jautriai reagavo, 1919 metų pavasarį įkurdamas specialų organą šiam tikslui siekti - Lietuvai Gelbėti Draugiją. Ir paliginamai per trumpą laiką sukėlė virš \$60,000 dolerių, surinko desėtkus tonų drabužių. Visą tai perdavė Lietuvos Raudonajam Kryžiui.

Kai kam dabar gal atrodyti tik lašas jūroje. Neginčysiu, bet ir tas lašas pareikalavo didelių pastangų: skaitlingų susirinkimų šaukimo, važinėjimo po kolonijas, begalinių atsišaukimų ir apeliavimų į lietuvių išeivių sąžinę ir patriotizmą. Reikėjo rinkti po atskirą drabužėlį, neretai gaudant tik mažavertį skarmalėlį, dešimtuką. Susilaukta ir priekaištų, atitinkamų pamokslų bei išmetinėjimų iš komunistų pusės.

Man, kaip Lietuvai Gelbėti Draugijos pirmininkui, kaip tik teko aplankyti daug kolonijų, kur neturėta nė pažinčių, nė jokių ryšių. Būdavo, vyksti į koloniją kupinas vilties, o dažnai grįžti veik tuščiomis rankomis. Dabas buvo tikrai sunkus ir nedėkingas. Tačiau radome nemažą žmonių, kurie, buvo pasiryžę ir savo širdį atiduoti, kad padėtų beprisikeliančiai tautai išlaikyti nepriklausomybę. Tik šitokie geradarai, davę mums daug džiaugsmo ir stiprybės nepalūžti, sudėję tuos tikstančius dolerių ir tonas drabužių.

Kitais atsimintiniais ir jaudinančiais visuomeniniais darbais Draugija kaip ir nepasireiškė. Tačiau pavieniai gydytojai, nors anaipol ne didžiulia, iš pat savo jaunystės pasižymį neatlaidžiu judrumu visuomeniniame gyvenime veikė, o kai kurie ir dabar tebeveikia - vienį vystydami gražią iniciatyvą ideologinėse organizacijose, kiti įsijungdami į bendrą kultūrinę veiklą. Tačiau tiek vieni, tiek kiti, kiek jėgos leido darbuosli lietuviybės išlai-

Inž. P. J. Žitūrys praveda A. Mikulskio sukakties minėjimą. Priešaky matyti dail. Račyla, inž. Abraitis, Z. Peckus, Urbšaitis ir kt. Dirvos nuotrauka

DETROITO LIETUVIŲ ŽINIOS

ŠEŠTADIENINĖJ MOKYKLOJ 127 MOKINIAI

Šiais metais JAV Lietuvių Bendruomenės Detroito apylinkės globojama šeštadieninė mokykla mokslo metus pradėjo rugsėjo 12 d. ir dabar joje mokosi 127 mokiniai.

Mokyklos vedėjas yra Vincas Misiulis, kapelionas - kun. Kazimieras Simanavičius.

Žemiau paminėti skyrių mokytojai ir mokinių skaičius:

I skyrius - mok. seselė

K. Kristina - 27 mokiniai.

II skyrius - mok. Vincas Misiulis - 20 mok.

III skyrius - mok. Dalia Kaupienė - 20 mok.

IV skyrius - mok. Aldona Milmantienė - 21 mok.

V skyrius - mok. Antanas Vaškėlis - 6 mok.

VI skyrius - mok. Pranas Zaranaka - 9 mok.

VII skyrius - mok. Vincas Misiulis - 10 mok.

VIII skyrius - mok. Kazys Gričius - 14 mok.

Dainavimą jaunesniuose skyriuose moko Dalia Kaupienė, o vyresniuose - Pranas Zaranaka.

Kurių vaikai dar mokyklos nelanko, prašomi galimai greičiau juos pradėti leisti, nes vėliau bus sunku anksčiau pradėjusius prisivyti.

Spalio 18 d. įvyko mokyklos tėvų susirinkimas, kuriame buvo išrinktas tėvų komitetas. Jis pareigomis pasiskirstė: Jurgis Mikaila - pirmininkas, Alfonsas Kasputis - išdininkas ir Valerijonas Vizgirda - narys.

Susirinkimą nutarė šiemet Kalėdų eglutės rengimą ruošti gruodžio 20 d.

V. Kutkus

kuriame buvo išrinktas tėvų komitetas. Jis pareigomis pasiskirstė: Jurgis Mikaila - pirmininkas, Alfonsas Kasputis - išdininkas ir Valerijonas Vizgirda - narys.

Susirinkimą nutarė šiemet Kalėdų eglutės rengimą ruošti gruodžio 20 d.

V. Kutkus

SACHMATŲ TURNYRĄ LAIMEJO J. GILVYDIS

Porą mėnesių trukęs Detroito L. S. K. Kovo šachmatininkų turnyras baigėsi. Turnyro nugalėtoju tapo Jaunutis Gilvydis, surinkęs 9-1 taškus. Jam, kaip laimėtojui, atiteko ir L. S. K. "Kovas" skirtoji taurė. Šio turnyro pasekmės:

1. J. Gilvydis (9-1)
2. K. Saudargas (7-3)
- 3-4. A. Gilvydis (4-6)
- 3-4. R. Juozapaitis (4-6)
- 5-6. M. Gilvydis (3-7)
- 5-6. P. Juška (3-7)

Turnyro nugalėtojas, J. Gilvydis, netolimoje ateityje rugsis su meisteriu K. Škema dėl Detroito lietuvių šachmatininkų laimėtojo vardo.

Geriausie sveikinimai ir linkėjimai visiems mūsų draugams ir rėmėjams

LOUISVILLE TITLE INSURANCE CO.

The Louisville Title Bldg., 118 St. Clair Ave.,
N. E. Phone: MA 1-2075

Listen to Rudolph Ringwall and his "Memorable
Music" WJW Radio, Monday thru Friday,
7:05-7:30 P. M.

Atėjo laikas eiti į pensiją

Ateina laikas pasakyti sau pačiam, kad jau gana geras biznis ir vedamas be sunkumų, bet kai žmogui priartėja tam tikras amžius, reikia atsiveikinti nors ir su geriausiais dalykais.

PARDUODU TABOR FARM VASARVIETĘ

Tabor Farm, Sodus, Mich., vasarvietė yra 100 mylių nuo Chicago, Ill., ir 10 mylių nuo Benton Harbor, Mich.

Pagrindiniam įmokėjimui reikia įnešti \$125,000.00. Likusiai sumai labai lengvos išmokėjimo sąlygos.

Susidomėjusiems prisiųsiu reikalingas informacijas ir literatūrą.

JUOZAS BACHUNAS, Sav.
SODUS, MICHIGAN (87)

GREETINGS AND BEST WISHES
TO ALL LITHUANIAN PEOPLE
from

KIEFER'S TAVERN

Serving the finest food, choice wines
liquor - beer

2519 Detroit Ave CH 1-9544

Elect our DAD to the Cleveland School Board

X WALTER L. DAVIS

Brett

Sean

Scott

Davis for School Board Committee Thomas R. J. Flynn, Chairman

SAVE
Part Of
Every Pay

FOUNDED 1894
The Cleveland Trust Company
THE BANK FOR ALL THE PEOPLE

WE WELCOME YOUR SAVINGS
Member Federal Deposit Insurance Corporation

ŠIANDIEN IR RYTOJ

☆☆☆

Kartais malonu būna stebėti anglių demokratiškumą, partijoms tarpusavy mokant parodyti "fair-play". Gražiausias pavyzdys buvo praėjusios savaitės parlamento "speakerio" (pirmininko) rinkimai.

Darbiečiai, po smarkių prieštaravimų konservatorių kandidatui į parlamentą pirmininkus, suruošė triukšmingas demonstracijas, atsisakydami dalyvauti rinkimuose, vadindami juos nelegaliais ir panašiai. Bet vos tik rinkimo rezultatai buvo paskelbti, darbiečių lyderis Gaitskel pasikėlė į tribūną išreikšti laimėjusiam konservatoriui darbiečių partijos vardu nuoširdžiausius komplimentus ir sveikinimus...

Po to, pagal senas tradicijas, išrinktajam priešinant, draugai jį ištempė iš suolo ir vilkte nuvilko iki pirmininko kėdės. Tuo norima buvo priminti, kad parlamento pirmininko vieta pavojinga. Istorijoje buvo keletas pirmininkų, kurie buvo net pakarti.

Anglai gerbia papročius... Tuo tarpu kai kitose demokratijose, išrinktųjų nereikia tempti. Priešingai, draugai turi juos prilaikyti, nes taip jie skuba užimti pirmininko kėdę...

★

Caryl Chessman mirties bausmės įvykdymo laukimas pasaulyje buvo sukėlęs didelį atgarsį. Pasmerktajam, sėdinčiam San Quentin kalėjime, mirties bausmės vykdymas dar kartą buvo atidėtas. Ir taip tęsiasi nuo 1948 m., kada jis buvo nuteistas mirti už nusikaltimus, kuriuos neprisipažįsta padaręs.

Tai sadizmas, sako vieni, 11 metų vedžioti kalinį į dujų kamerą. Tai baisu, sako kiti, versti gyventi terore, kad turės mirti už minutes.

Prancūzijoje, sakysim, jei kelių mėnesių bėgyje pasmerktajam mirti neįvykdoma bausmė, ji nebegali būti vykdoma. O čia ne keli mėnesiai, bet 11 metų...

Vatikano organas "Osservatore Romano" rašo, kad Chessmano po 11 metų pasiuntimas į dujų kamerą gali būti laikoma "nepermdaujamu teisingumu" pakeltimui į aukščiausią neteisumą. Ir laikraštis toliau sako, kad šita baisiai ilgai besitęsianti agonija reikalauja civilizotos tautos sąžinės peržiūrėjimo.

★

Kalbant apie nusikaltimus, negalima užmiršti ir nuodėmių.

Vatikanas šiomis dienomis išleido "nuodėmių enciklopediją", kurios vyriausio redaktorius pasirašo Šventosios Kongregacijos sekretorius kardinolas Palazzini.

Dabar žmogui nebereikės sukti galvos, ar jis nusidėjo ar ne, užteks tik pavartyti enciklopedijos lapus, kur surašytos ne tik senosios nuodėmės, bet ir naujausios, kurios atsirado su automobiliu, filmomis ir televizija...

Štai keleta nuodėmių.

Automobilis sukelia daug polinkinių nusidėti. Konstruktoriai nusideda, didindami jo greitį saugumo sąskaiton, lenktynių organizatoriai nusideda, pripratindami žmones pamėgti greičio riziką, policininkas nuside-

Slaptas susirašinėjimas...

Vokiečiai žinojo, kas Jaltaj buvo sprendžiama...

Rūkydamas cigarą po cigaro, Churchillis nusileido Rooseveltui Washington, vėliau ir Quebec, kur dar vyko smarkios diskusijos dėl antrojo fronto Europoje.

- Reikia jį pradėti Vakaru Europoje, - siūlė Rooseveltas.

- Ne, Balkanuose, - aiškino Churchillis.

Bet galutinai jis pasidavė ir sutiko su Roosevelto pasiūlymu, bet širdies gilumoje nenorėjo nusileisti. Nes, jei operacija Balkanuose pavyktų, ji sugriautų visus amerikiečių planus Europoje, ir anglams vėl atitektų vadovavimas karui, šiam planui įgyvendinti jis net ieškojo sąjungininko komunisto Tito asmenyje.

1944 m. sausio 12 d. Stalinas Kremliuje skaitė Churchillio pranešimą:

- Mūsų agentas, kuris bus nuparašytuotas Jugoslavijoje, veža Titui laišką, kurio kopiją pridėdu jūsų asmeninei informacijai.

Churchillis savo kombinacijoms įgyvendinti ieškojo raudonojo diktatoriaus palaiminimo pas jugoslavų komunistus partizanus.

"Aš nutariau, rašė jis, kad britų vyriausybė nebeduotų jokios karinės pagalbos Michailovičiui (kitam jugoslavų partizanų vadui, ne komunistui), ir būsimie laimingi, jei Jugoslavijos karalius išbrauks jį iš savo tarnybos.

Dar toliau: "...tačiau karalius Petras II, kuriam pavyko išsprukti iš regento Povilo nagų, nelaimės valandoj atvyko į koteri globos pas mus, ir būtų neriteriška ir negarbinga nuvesti su juo ryšius. Mes negalime reikalaui, kad jis nuvestų ryšius su kraštu. Jūs suprasite, kad mes su juo palaikome tik pusiau oficialius ryšius..."

Nieko sau britų riteriškas: palaikyti komunistus kariniame plane, bet dėl ateities politikos pasilaikyti karalių Petrą II.

Tačiau jaunasis karalius Jugoslavijoje buvo nepopuliarus. Gyventojai jam prikašiojo, kad jis tragišką valandą apleido kraštą, palikdamas savo pavaldiniams nešti karo nelaimę, ir pačio ka-

da, nepriversdamas vykdyti trafiko taisyklių...

Tolerancija yra nuodėmė. Nes neužtenka neskaityti knygos, ar nematyti filmo, bet reikia neprileisti kietais to daryti.

Atrodytų, kad amerikiečiai yra nuodėmingiausia tauta, nes daug dalykų toleruoja...

★

Kaip žinoma, lapkričio pabaigoje į Prancūziją atvyksta Chruščiovas. Jis bus karališkai priimtas ir miegos Quai d'Orsay rūmuose, toj pačioj lovoj, kurioj neseniai išsėjos Eisenhoweris. Jo garbei operoje bus suroštas vakaras ir Versalio rūmuose priėmimas. O vėliau de Gaulle su juo užsidarys prancūzų kame "Camp David" — Rambouillet pilyje.

Ten juodu diskutuos šias problemas: Vokietijos, nusiginklavimo, Afrikos ir prekybos tarp Sovietijos ir Prancūzijos.

Svarbiausia priežastis, kodėl de Gaulle pakvietė Chruščiovą, tai noras išsikalbėti Alžiro karo klausimu, kuris vis daugiau įgauna pasaulinį charakterį. Šio karo likimas priklauso nuo kinų komunistų, kurie remia alžiriečius.

Prancūzija koegzistencijos politiką su Rytais pirmoj eilėj grindžia taikos įgyvendinimu Alžire. Ir čia yra neišvengiamas de Gaulle susitikimas su Chruščiovu.

ro sukūry susituokė su Graikijos princese. Ant namų sienų Jugoslavijoje pasirodė užrašai: "Tito kovoja, o Petras baliavoja!" Pagaliau karalius atstovavo jugoslavų elitą, kolaboravusį su vokiečiais, ir palaikė Michailovičių, Tito priešą.

Churchillis norėjo į Jugoslaviją pasiųsti anglų generolą, kuris davinėtų įsakymus Titui, panašiai, kaip Lawrence ar Glubb Paša arabų monarchams. Bet Stalinas įspėjo, kad Balkanai nėra Arabija, ir Tito, kuris vadovauja 250,000 partizanų, neturi būti anglo generolo ar karaliaus komanduojuamas. Jei jam neduos ginklų anglai, jis pasiims iš italų divizių, paimdamas nelaisvėn.

Taip kombinuojant, ir prisibijant anglų įtakos išgalėjimo Europoje, Balkanuose operacija nebuvo įgyvendinta. Amerika ir Sovietų Sąjunga laimėjo.

Sąjungininkų išlipimas Sicilijoje pasisekė. Prancūzijos invazija, prasidėjusi 1944 m. liepos 25 d., praktiškai pasibaigė rugsėjo 15 d., susijungus Leclerc ir de Lattre de Tassigny armijoms. Karinės problemos geso, ir kilo politinės problemos.

Lapkričio 10 d. į Paryžių atvyko Churchillis. Jis priimamas su didžiausia pagarba ir apgyvendinamas Quai d'Orsay rūmuose, kurie prieš keletą savaičių dar buvo rezervuoti maršalui Goeringui.

Po keturių dienų viešėjimo Churchillis pasiuntė Rooseveltui pranešimą: "Aš susidariau įspūdį esąs gerai susiorganizavusios vyriausybės svečiu. Aš manau, kad būtų iš mūsų pusės neprotinga daryti ką nors, kas susilpnintų šios vyriausybės padėtį žmonių akyse. Nemanykite, skaitydamas šį pranešimą, kad aš esu įsimovęs į prancūziškus batutus..."

Tačiau Churchillis vis dar nenori su Prancūzija kalbėti kaip su lygia, ir jis priešinas jai pripažinti okupacijos zoną Vokietijoje.

Norėdamas sustvirtinti padėtį, de Gaulle lapkričio pabaigoje išvyksta į Maskvą derėtis dėl prancūzų - sovietų savitarpio pagalbos pakto pasirašymo. Užliarimuotas Churchillis telegrafuoja Stalinui:

"Mes nieko neturime prieš tą paketą, koks jau yra pasirašytas tarp anglų ir sovietų. Mano vyriausybė laiko jį net naudingą, nes jis sustiprintų sąjungą mūsų tarpe. Bet man atrodo, galgeriau reikėtų mums visiems trims - anglams, prancūzams ir sovietams - tokį paketą pasirašyti".

Šios telegramos tikslas pasiimti globoti Prancūziją ir žiūrėti, kad tame pakte nebūtų kokių slapty punktų. Ar kartais prancūzai nemano tartis su sovietais dėl Vokietijos sienų? Tuo klausimu Churchillis užsimena: "Klausimas apie Prancūzijos sienos perkėlimą į kairįjį Reino krantą ir Vestfalijos provincijos atidavimą tarptautinei kontrolei turėtų būti sprendžiamas taikos konferencijoje".

Jis nenori iš viso, kad prancūzai dalyvautų konferencijoje, sprendžiant Vokietijos klausimą. "Kaip jūs žinote, Rooseveltas nenori, kad de Gaulle prisijungtų prie trijų konferencijos. Jį galima bus pakviesti, kai bus diskutuojami dalykai, liečiant Prancūziją".

Kitais žodžiais: "Nesukubėkite pasirašyti su prancūzais pakte, Palaukite, kol mes, didieji, susirinksim apsvaistinti mažosios Prancūzijos reikalų".

Gruodžio 12 d. Churchillis gavo atsakymą iš Stalino:

"...de Gaulle prisipyręs pranešė, kad būtų pasirašytas prancūzų - sovietų paktas, nurodymas, kad trijų paktas galės būti pasirašytas vėliau, nes tam reikia pasirošimo... Tad mes sutarėme, ir paktas šiandien buvo pasirašytas".

Tą pačią dieną naujieną pranešė ir Rooseveltui.

Kas keisčiausia, apie tuos visus sąjungininkų manevers vokiečiai žinojo iki mažiausios

smulkmenos.

Admirolas Doenitz, kuris pakeitė Hitlerį, Reichui kapituliuavus, savo atsiminimuose atidengia:

"1945 m. sausio mėn. į vokiečių vyriausybės rankas pateko britų dokumentas 'Eclipse', liečiantis Vokietijos padalinimų pasąlyginio kapituliuavimo. Prie dokumento buvo pridėtas žemėlapis, rodąs sritis, padalintas tarp sovietų, amerikiečių ir anglų. Jos sutapo pilnai būsimois Vokietijos pasidalinimo zonomis, išskyrus prancūzų, kuri buvo papildomai įbrėžta 1945 m. vasario mėn. Jaltos konferencijoje. Šis Morgenthau planas turėjo padaryti galą vokiečių tautos egzistencijai".

Šis dokumentas sustiprino politinę opoziciją Vokietijoje dėl greito besąlyginio pasidavimo...

Bet Jaltaj sovietų draugiškumas prancūzams sumažėjo. Amerikos gynybos sekretorius James Forrestal savo dienorašty rašė: "Rusai nenori, kad Prancūzija turėtų okupacijos zoną Vokietijoje ir rodo nesidomėjimą de Gaulle ir Čiang Kai-šeku. Stalinas ir Molotovas sako, kad nutarimai, kol tęsis karas, turi būti priimami tik tarp Sovietų Sąjungos, Amerikos ir Anglijos".

Churchillui ir Rooseveltui pradėjo atsiverti akys. Ar jau vėlu?...

Kitame numeryje: Didelė dovana Rusijai.

Žvalgybų kova

KAS YRA SVARBIAUSIAS SOVIETŲ ŠNIPAS?

1954 metais amerikinė kontržvalgyba - CIA, Central Intelligence Agency - patenka į sunkumus. Keistu sutapimu, tiesunkumai kyla iš laimėjimo.

Tuo metu "iššoka" žymi sovietų agentė Elizabeth Bentley, išduodama amerikiečiams sovietinio šnipų tinklo Amerikoje paslaptis.

Kaip visada tokiais atvejais, visos rusų agentų centrinės Amerikoje tuoj pat likviduojamos. Šimtai agentų dingsta iš akiračio. Skiriami ir Amerikon siunčiami nauji špiūnų viršininkai.

Perorganizuojamas visas šnipų tinklas. CIA dabar neturi "tramplyno", nuo kurio galėtų šokti į sovietinio špiūnų žūrą.

Vieną gražų tų metų rytą pas Morrosą atvyksta vienas vadovaujančių amerikiečių kontržvalgybos žmonių. Abu vyrai išsėdina "maudyti". Jie susėdo prie prabangaus plaukimo baseino priešais plokščią, elegantišką producento namą. Žalias baseino vanduo permatomai ryškus. Eukaliptų žiedai kvepia.

Morrosas vaišina svečią šaltu Martini, ir niekas negali tarti, kad jie kalbasi apie ką kita, negu oras, gražios moterys arba ateinančios filmų premjeros.

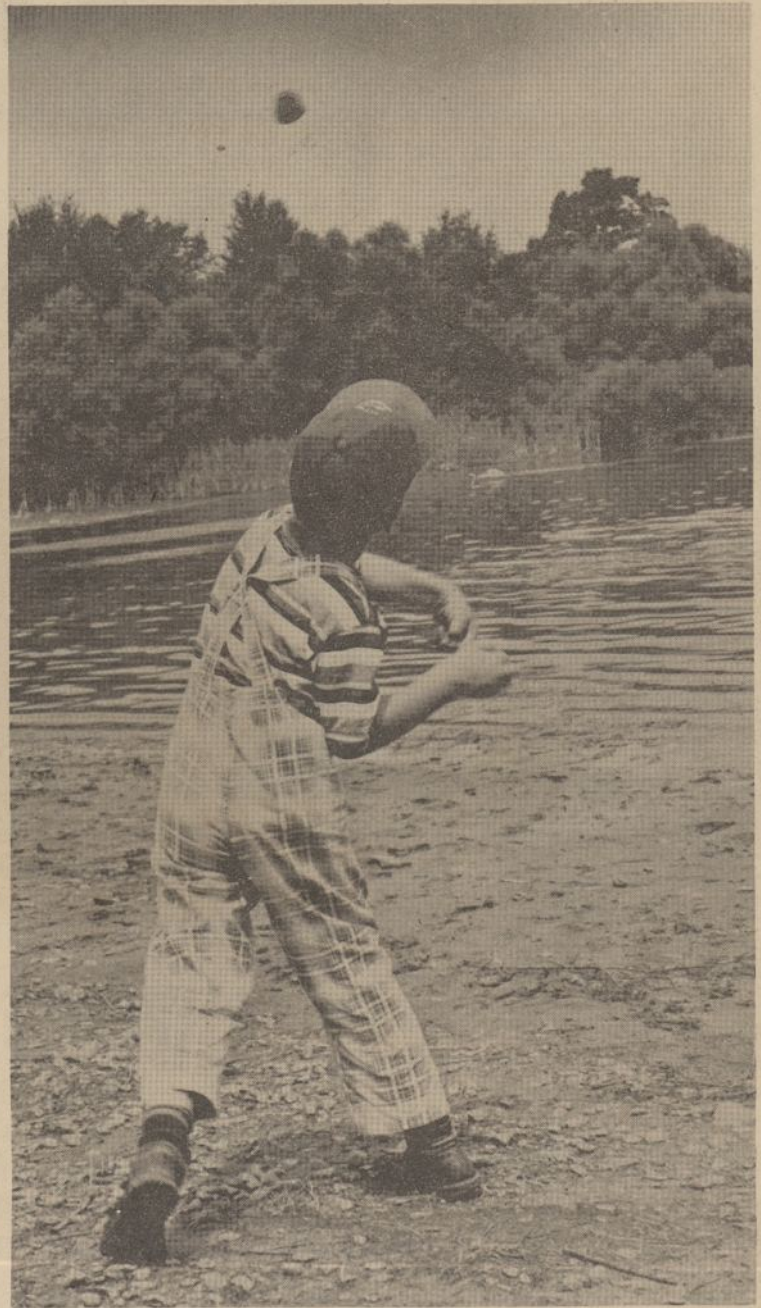
- Mes turime ko nors griebtis, - sako žvalgybos pareigūnas. - Sovietinis špiūnų žaislas atsigavo po Bentley smūgio. Jis vėl dirba visu įkarščiu. Mes daug ką žinome. Tačiau pačių svarbiausių dalykų nežinome.

- Ką mes žinome? - klausia Morrosas.

- Pirmiausia, kad žmonės, kaip Soble pora, Martha Dodd ir Jacom Albam dabar tėra tik maži didelio aparato rateliai. Špiūnų žaislas yra vairuojamas prityrusio specialisto. Žitūrk, Morros: Sobles ir Albamai yra apskrūsi diletantai. Jie yra salioniniai komunistai, kurie sovietams pradedo dirbti iš susižavėjimo komunistu. Jų apmokymas yra paviršutiniškas. Nėra jokios abejonės, kad kažkur sėdi žmogus, kuris nėra dilentas. Ir tas žmogus negali būti amerikietis, nes jis čia negautų jo apmokymo, kurį jis regimai turi. Taigi, tenka prileisti, kad jis yra rusas, išmugeliuotas iš šio krašto.

- Tai jau šoks toks pagrindas tolimesniems ieškojimams.

- Toliau, mes žinome, - tęsia pareigūnas, - kad sovietai New Yorke turi vieną ar daugiau trum-

O kad taip mano akmuo lėktų į aną ežero pusę... Gintaras Petukasas žaidžia paežeryje.

13

Žmogus su dviem veidais... Borisas Morrosas. Sovietai jį padarė vienu svarbiausių savo šnipų Amerikoje, visai nenujaušdami, kad jis veikė pagal amerikiečių žvalgybos nurodymus, kurdamas filmų prekybos firmas, kurios filmais neprekiavo.

pųjų bangų siųstuvų. Kai kurios informacijos - tai praneša mūsų agentai iš Maskvos - Sovietijos sostinė taip greitai pasiekia, kad jos negali būti perduodamos per kurjerius. Tačiau mūsų techninio skyriaus ieškojimai ligšiol liko be rezultatų. Mes apėjome visas svarbiausias New Yorke ir kitų miestų radijo prekybos tirdami, ar ten nebuvo pirktų įtariamos medžiagos. Rezultatai - lygūs nuliui.

- Tai reikšia, - skubiai įterpia Morrosas, - kad tas žmogus visą reikiamą medžiagą yra atsigabėjęs ir siųstuvą pats sumontavęs. Kitais žodžiais, jis turi būti geras radijo žinovas.

- Teisingai, - pritaria pareigūnas, - Bet blogiausia, kad mums žinomi rusų agentai to paslaptingo žmogaus visai nėra matę. Jis, taip sakant, viešpatuoja iš debesų.

Morrosas sūpuoja savo trumpas, plikas kojas baseino vandenyje.

- Tad jūs norite, kad aš tą viršininką surasčiau, - sako jis.

- Būtu gražiausias uždavinys tamstai.

- Ar turite koki išėties punktą?... Bet koki?... Jis nėra esminis, bet vis dėlto...

Morrosas atsiska į savo svečią. Jis žino, kad dabar bus

svarbus kiekvienas žodis.

- Mes žinome, - sako svečias, - kad Jungtinių Tautų generaliniame sekretoriato sėdi rusas, kuris priklauso sovietinei žvalgybai. Jis vadinasi Michailas Svirinas. Tas Svirinas yra atomo specialistas, kurį rusai atsiuntė į Jungtines Tautas tik tam, kad jis rinkytų Amerikos atomines paslaptis. Aprašymas, kurį turime apie sovietinės žvalgybos Amerikoje viršininką, atitiktų Sviriną. Jis Maskvoje lankę špiūnų mokyklą. Jis yra inžinierius. Jis be klaidų kalba angliškai. Jis nepriklausomas nuo sovietų pasiuntinybės.

- Tad kodėl jūs manote, kad jis ne viršininkas?

- Mes Sviriną sekėme dieną ir naktį. Jis neturi jokio trumpųjų bangų siųstuvo, jis pats neperdavinėja žinių. Jis dirba pats vienas, o viršininkas turėtų palaikyti ryšį su agentais.

- Taigi...

- Mes prileidžiame, kad jis yra tik antrasis svarbumo žmogus Jungtinėse Valstybėse.

- Tai yra...

- Jis perduoda savo surinktas žinias kitam asmeniui, kuris jau perduoda į Maskvą. Tamstos, Morrosai, uždavinys yra užmegsti ryšius su Svirinu.

- Aš manau, jūs tebesekate kiekvieną jo žingsnį.

Pareigūnas nusišypso:

- Tik išoriniai. Tamsta turi suėti į artimesnį kontaktą. Tamsta turi pasistengti, kad tamstą priskirtų Svirinui.

Pareigūnas nusišluosto prakaitą nuo kaktos.

- Kaip tamsta to pasieksi, tai jau tamstos reikalas. Nesigailėk nei vargo, nei lėšų. Ir veik greitai. Mes negalime laukti, kad gyvybiškai svarbios atominės paslaptys keliautų į Maskvą.

- Padarysiu, kas galima.

Dar tą pačią naktį Morrosas išskrenda iš Los Angeles. Skridamas virš miegančių Vid. Vakarų laukų, jis apsvaisto tolimiesius savo žingsnius.

Jis nenujaucia, kad pradėjo pačią svarbiausią savo gyvenimo misiją. Jis nenujaucia, kad jo priešas ateinančioje dvikovėje yra pavojingiausias atominio amžiaus šnipas.

(Tęsinys: Paslaptingų pieštukų "fabrikantas")

**Dabartinio Clevelando
mayoro
ANTHONY J.
CELABREZZE
pažadas clevelandiečiams**

Dabartinė Clevelando miesto administracija, geros savivaldybės tradicijos ir toliau labai stropiai laikantis, pažada visiems Clevelando miesto gyventojams aktyviai vykdyti naujo vystymo programą. Ta programa, atliekant kasdienos reikalus ir pramatant ateitį, yra labai reali, paremta tikrais duomenimis, todėl tik ji ir įgyvendinama.

Per šešerius miesto tvarkymo metus ši administracija gali parodyti visose srityse atliktus rekordinius darbus. Tat tie darbai ir toliau bus vykdomi, kad Clevelandas augtų, jame būtų gera ir patogų gyventi visiems jo gyventojams. Ypač ateity bus žiūrima, kad visi gyventojams reikalingi patarnavimai būtų dar labiau pagerinti, visi vykdomi darbai atlikti pigiausiais kaštais, bet aukščiausios kokybės.

Dabartinė Clevelando miesto administracija nori miestą išlaikyti priekyje sparčiai besikeičiančio gyvenimo. Ir čia labai svarbu rūpestingai ateities planavimas, kad mūsų vaikai turėtų geresnį ir saugesnį rytojū. Todėl ir galim drąsiai pažadėti Clevelando gyventojams, kad visa energija į tai ir bus nukreipta.

Kaip žinia, rinkimai įvyksta lapkričio 3 d. Perrinkdami dabartinę miesto vadovybę, jūs visa tai turėsite. Miestas augs, jis bus planuojamas ne tik šiandienai, bet ir tolimesnei atečiai.

(sk.)

Lapkričio 3 d. kviečiame visus lietuvius balsuoti už Blanche E. Krupansky kandidatuojančią į Clevelando Miesto Teisėjų.

STEPHEN E. GASPAR

Gyvena 29-toj Ward 36 metus.
II Pasaulinio karo veteranas.

TURIS PASITIKĖJIMĄ VISUOMENĖS DARBININKAS

Chairman of the 1959 Heart Fund Drive (29th Ward)

Deputy Clerk, Clerk's Office of Common Pleas Court

Secretary of the 29th Ward Democratic Club Precinct Committeeman (29th Ward)

American Legion Post 559

Cleveland Hungarian Young Men's and Ladies' Society

American-Slovak Business Club

Cleveland Szatmar Megye Aid Club

St. Stephen's Dramatic Club

Cleveland Slovak Social Club

29th Ward Slovak Democratic Club

Cuyahoga County Hungarian Democratic Club

X Stephen E. Gaspar
COUNCILMAN—29th WARD

ELECT
HUGH A.
CORRIGAN
JUDGE
OF
MUNICIPAL COURT

X HUGH A. CORRIGAN

I. J. SAMAS JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai.
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Didelis
įvairių dovanų pasirinkimas

7007 SUPERIOR AVE Greta Ezella Theatre
Tel. EX 1-3969 Bute: WA 1-2354

Kubos komunistai bando...

(Atkelta iš 1 psl.)

Premjeras Fidel Castro, per radiją paraginęs ūkininkus "palikti savo laukus, balnoti arklius ir joti paremti revoliucijos", pats nuskrido į Camaguey ir areštavo nesipriešinantį. Matos su 16 jo karininkų, paskelbdamas juos "išdavikais". (Atrodo, kad jie visi arba bent dalis jų bus sušaudyta, nes vėl ruošiamasi atgaivinti praeitą vasarą Kubos gyventojus terorizavusią "egzekucinių komandų teisę").

Tą pačią dieną virš Havanos du lėktuvai barstė proklamcijas, reikalaujančias pašalinti komunistų įtaką iš vyriausybės. Proklamacijos buvo pasirašytos majoro Pedro Diaz Lanz, kuris prieš kelias savaites rezig-

navo iš Kubos aviacijos viršininko pareigų ir pabėgo į JAV. Tuo pat metu nežinomi asmenys iš automobilių Havanoje mėtė bombas, nuo kurių žuvo 2 asmenys ir 46 buvo sužeisti. Kai kurių stebėtojų nuomone, tie bombų mėtytojai galėjo būti komunistai, norį išprovo-

kuoti incidentą su Amerika. Fidel Castro ir apkaltino Ameriką.

Kuo ta istorija baigsis, tuo tarpu neįmanoma pasakyti. Viena aišku, kad joje didįjį vaidmenį vaidina komunistai, ir ji reiškia desperatiškas Fidel Castro ir jo sėbrų pastangas nukreipti gyventojų dėmesį nuo tikrovės, kad išlaikius savo režimą.

JŪSŲ BALSAS UŽ

X BERNARD J. CONWAY

ISRINKS GERIAUSIAI KVALIFIKUOTĄ
KANDIDATĄ

JUDGE

MUNICIPAL COURT OF CLEVELAND
(JANUARY 1, 1960 TERM)

Non-Partisan Judicial Ballot
ENDORSED BY

- CLEVELAND BAR ASSOCIATION • THE CLEVELAND NEWS
- CUYAHOCA COUNTY BAR ASSOCIATION • THE CLEVELAND PRESS
- THE CLEVELAND HUNGARIAN DEMOCRATIC LEAGUE
- THE COSMOPOLITAN DEMOCRATIC LEAGUE OF CUYAHOCA COUNTY

Bernard J. Conway yra pasižinęs visuomenės darbininkas, kuris praleido paskutinius 15 metų Policijos Prokuroro raštinėje. Žmogus su 30 metų teisiniu patyrimu, dirbęs tiesiogiai su Municipal Cleveland teismais.

Bernard J. Conway for Judge Committee, Edward J. Tighe, Chairman

on AUTO INSURANCE

Telefono pašaukimas Jums gali sutaupyti daug dolerių apsidraudžiant Amerikos vienoj didelėj draudimo įstagoj. Pašaukus jokie įsipareigojimo.

PAULINA
MOZURAITIS-BENNET
Insurance Agent
13706 Benwood Ave.
Cleveland 5, Ohio

SK 1-2183

NATIONWIDE
MUTUAL INSURANCE COMPANY
HOME OFFICE • COLUMBUS, OHIO

GREETINGS AND BEST WISHES
TO ALL LITHUANIAN PEOPLE

from

UNIVERSITY THEATER

10606 Euclid Ave

GA 1-1735

William Bokor, Manager

GERESNĖS statybos kontraktoriai
ISTATO MONCRIEF
ORO VENTILIACIJA

• ŠALDO vasarą

• ŠILDO žiemą

THE HENRY FURNACE CO. MEDINA, O

SALAMANDER

Tai aukščiausios kokybės batai, žinomi visame pasaulyje

Kainos žemesnės, negu kitų tos kokybės gaminių

SALAMANDER
Batų Krautuvė
3325 Lorain Ave
Cleveland, Ohio.

Tel. ME 1-5839

Gaivinantis...

yra žodis
ugnim virtam
Stroh's alui!

Čia yra gyvenimas — jūsų mėgiama TV programa... jūsų mėgiamas alus. Kuris alus? Stroh's, žinoma. Tai yra ugnim verdamas alus lengviu, švelniu skoniu. Visad turėkite užteklinai šalto, paruošto Amerikos vienintelio ugnim virto alaus. Šis vakaras gali būti vakaras, kada draugai ar kaimynai gali užteiti...

Jums patiks

Stroh's

jis šviesesnis!

THE STROH BREWERY COMPANY, DETROIT 26, MICHIGAN

Dabar vietinėm kainom

Stroh's alus yra gaunamas daugelyje patogiu formų, ir bare.

Balsuokite UŽ County Charter

Išspręskite plačių vietovių problemas
Apsaugokite vietines savivaldybes
Gaukite daugiau už jūsų mokesčių dolerį

CITIZENS COMMITTEE FOR THE COUNTY CHARTER
1242 Standard Bldg. • MA 1-5332 • Cleveland 13, Ohio
ELMER L. LINDSETH, Chairman

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• **Korp! Neo-Lithuania** metinė šventė įvyksta šį šeštadienį ir sekmadienį, spalio 31 d. lapkričio 1 dienomis.

Spalio 31 d., 7 val. vak. iškilmingas aktas La Vera klubo salėje. Akto metu bus keliami juniorai į senjorus. Po to pobūvis-vakarienė.

Lapkričio 1 d., sekmadienį, 10 val. pamaldos šv. Jurgio parapijos bažnyčioje už žuvusius ir mirusius Korporacijos narius. Po pamaldų a. a. Prezidento A. Smetonos kapo lankymas mauzolieju.

Į šventę atvyksta svečių iš New Yorko, Chicagos, Detroito ir kitur.

• **Muz. A. Mikulskio** 50 metų amžiaus ir 30 m. muzikinės veiklos sukaktis sušaukė gausų dalyvių skaičių, kurių net nepajėgė sutalpinti Čiurlionio ansamblio namai. Daliai svečių, dėl

viėtų stokojimo, reikėjo atsakyti.

Minėjimą pravedė rengimo komiteto pirm. P. J. Žiūrys. Platesnius pranešimus apie A. Mikulskio muzikinę ir visuomeninę veiklą padarė E. Karnėnas ir St. Barzdukas.

Sukaktuviniui visuomenės vardu buvo įteiktas gražus metalas įrašytas adresas, Čiurlionio ansamblio nariai įteikė brangią dirigento lazdelę, buvę čiurlioniečiai, gyvenę Clevelande, dail. V. Igno paveikslą. Buvo labai daug sveikinimų žodžių, raštu, telegramomis. O taip pat ir atsiųstų dovanų.

Meninę minėjimo programą atliko dalis čiurlioniečių vyrų, kurie iš 9 asmenų sudarė oktetą ir labai vykusiai padainavo keletą dainų bei minėjimui specialiai parašytą humoristinę veiklos apžvalgą.

Ilgesnį žodį tarė pats sukaktuvininkas, prisiminęs išgyventus laikus ir savo darbą. Čia pareiškė jautrų žodį visiems, kurie jį prisiminė ir pagerbė.

• **Tautinės Sąjungos** skryniaus metiniam susirinkime, įvykusiam spalio 25 d. Dirvoje, išrinkta nauja valdyba: K. Karalis, F. Mackus, J. Nasvytis, J. Palukaitis ir J. Šiaučiušas. Į kontrolės komisiją išrinkta: A. Gar-mus, K. Morkūnas ir J. Ras-tenis. Praėjusių metų veiklos pranešimą padarė J. Smetona.

• **Inžinerių ir architektų** susirinkimas įvyksta šį penktadienį, spalio 30 d. Algirdo Nasvyčio namuose — 10823 Magnolia Dr. P. J. Žiūrys darys pranešimą "Nepaprasti kampeliai JAV", o J. Augustinavičius praneš apie rinkimų komisijos veiklą.

• **ALT vakaras** įvyksta lapkričio 7 d., 7:30 val. lietuvių salėje. Detroito Lietuvių Teatras, vad. Arlauskaitės-Mikšienės, suvaidins "Stebuklingi vaistai" — 3 veiksmų komediją. Po vaidinimo šokiai, bufetas ir kitos pramogos. Visi Clevelando lietuviai kviečiami gausiai atsilankyti.

• **Visuotinis sporto klubo** žaibas susirinkimas įvyksta lapkričio 1 d. (sekmadienį) 5 val. p. p. Čiurlionio ansamblio namuose.

• **Mečio ir Vytauto Aukštuolių tėvas** — Andrius Aukštuolis, spalio mėn. 27 d. mirė Nebraskoj, Omahoje. Buvo kilęs iš Vilniaus krašto. Mielieji Aukštuoliai, Dirvos skaitytojams, reikiame giliausią užuojautą.

• Šį ketvirtadienį Cleveland Arena rengiamose imtynėse pagrindiniais dalyviais bus Fritz Von Erich ir Lord Layton. Taip pat dalyvaus 5 kitos poros.

K. S. Karpius, buvęs Dirvos redaktorius ir daug talkinęs Čiurlionio ansamblio atkvietimui į Clevelandą, sako sveikinimo kalbą, minint A. Mikulskio 50 m. amžiaus sukaktį. Prie vaišių stalų matyti: J. Smetona, p. Raulinaitienė, P. Balčiūnas, A. ir J. Augustinavičiai, O. Karpienė ir kt. Dirvos nuotrauka

IŠRINKIT STANLEY W. MINOTĄ EUCLID COUNCIL PREZIDENTU Rinkimai lapkričio 3 d.

Stanley W. Minotas yra vyresniosios lietuvių ateivių kartos sūnus, dabar kandiduojąs į Euclid Council Prezidentus. Euclido gyventojas jis yra nuo 1921 metų. Gyvena 300 East, 270 St. Ir per tą laiką labai rūpestingai stebėjęs bei studijavęs visus Euclido reikalus. Būdamas aktyvus spaudos darbe, nes priklauso visoms Clevelando pagrindinėms laikraštinių organizacijoms, jis iš pirmųjų šaltinių stebi įvykius, ieško į juos geresnio atsakymo ir geresnio būsimo susitvarkymo. Jis yra pilnai pasiruošęs Euclide esančius trūkumus pašalinti ir kurti geresnį gyvenimą.

Stanley W. Minotas, kaip laikraštėninkas ir politikas, turi labai plačius ryšius su įvairiais visuomenės sluoksniais. Tat ir visų sluoksnių reikalai jam taip pat gerai žinomi ir juos pasiryžęs tuoj tvarkyti. Reikia tik, kad lapkričio 3 d. rinkimuose visi lietuviai ir jų draugai už Stanley W. Minotą balsuotų. S. W. Minotas dažnai užsuka ir į Dirvą pasiteirauti, kokios paūjienos lietuvių gyvenime. Jo tėvas W. Minotas yra senas Dirvos skaitytojas, gyvenęs drauge su sūnumi.

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

EAST CLEVELAND—EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

4%

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH—SUPERIOR AVENUE

the MAY co's (2) BASEMENT stores

Išpardavimas! VYRŲ IŠEIGINIAI MARŠKINIAI

Mūsų didelis metinis įvykis!
Reguliarios 2.95 iki 3.95 vertės

1.99

Pažiūrėkite į šias puikias
medžiagas

- White Sanforized Mercerized Broadcloth
- White Oxfords
- British Stripes
- Woven Stripes
- Combed Woven Stripes
- Combed Yarn Dyed Broadcloths
- Top Stitched Collar
- Permanent Stays
- French Centers
- Lustrous Pearlized Buttons
- Every Shirt Strictly First Quality
- Jokių liekanų

Mes didžiuojames šia puikia vertybe! Mes ŽINOME, kad čia yra ne kasdieniniai pirkiniai! Per The May Co.'s Rūsio Metinį Vyrų šventadienių marškinių išpardavimą jūs rasite geriausias medžiagas... gražiausiose marškinuose... gerai pasiūtuose geresniam nešiojimui... gražiai skalbiami ir nešiojami. Jūs rasite garsius Towntex, Ardsley, Garcraft, Stanwich, Dartmoor, Fashion-Hi, Ivy-Fashioned ir Pergate marškinius. Pirkite dabar Kalėdoms! Pirkite dabar savo reikalus!

Didelis pasirinkimas
populiarių ir vienos
spalvos raštų.
Taip pat ir balti.

EAGLE STAMPS
PADIDINA JŪSU
SANTAUPAS

Užsakant pažymėkit ir antrą spalvą!
Paštu ir telefonu užsakymai pildomi...
Šaukti CHERRY 1-3000
The May Co.'s Basement Men's Furnishings
Department, Downtown and On the Heights

DIRVA

THE FIELD

KAS IR KUR?

• **Korp!** Neo-Lithuania suvažiuojamas New Yorke įvykis lapkričio 26-29 d.d., Statler viešbučio salėse. Suvažiuojamo pasisekimu rūpinasi korporacijos centro valdyba: Povilas Ališauskas — pirm., Irena Stankūnienė ir Petras Ulenas.

Po eilės darbo posėdžių, paskaitų bei diskusijų, lapkričio 28 dieną, vakare bus iškilmingas aktas ir banketas, į kurį kviečiama visa lietuviška visuomenė ir jaunimas.

Banketo rengimo komiteto prezidiumą sudaro: Antanas Senikas — pirmininkas, Dalia Maurukaitė, Gražina Siliūnienė ir Virginija Sutkutė — vicepirmininkės, Juozas Maurukas — sekretorius, ir Vytautas Abraitis — išd.

Banketo garbės svečiais pakviesti: garbės filisteriai, mecenatai, ALT Sąjungos pirm., apygardų pirm. bei visuomenės veikėjai.

Įėjimas 10 dol. asmeniui, studentams neolithuanams 5 dol., vien tik į šokius, kurie prasidės 9 val. — 3 dol.

Laukiama svečių iš Kanados, Detroito, Chicagos, Clevelando, Bostono ir kitur.

• **Aktorius Vitalis Žukauskas** paruosė spaudai studiją "Lietuvos Teatras iki 19 šimtmečio". Studija apima 1574-1864 m., Jėzuitų teatrą, Didžiųjų Lietuvos kunigaikščių ir karaliaus teatrą, Lietuvos didikų bei viešuosius teatrus.

Veikalui paruošti aktorius naudojo lenkų, rusų, vokiečių ir kai kuriais Romos archyvų šaltiniais.

Be to, jis parašė Italijoje leidžiamai teatro enciklopedijai Lietuvos teatro apžvalgą. Kad mūsų vardas patektų į šią didžiausią pasaulio teatrų enciklopediją, daug pastangų padėjo Stasys Lozoraitis, jr. Romoje.

Šiuo metu V. Žukauskas ruošia spaudai Amerikos lietuvių teatro apžvalgą.

Nepriklausomos Lietuvos bičiulių visur esama. Jų yra ir Suomijoje. Štai jų būrelis Helsinkyje. Iš kairės: pulk. R. Ingelius (buvęs Suomijos karo atstovas Lietuvai); A. J. Marganavičius (suomių - lietuvių susitarimo draugijos sekretorius; draugija buvo likviduota 1944 metais rusų reikalavimu); pulk. B. Kremer (buvęs Suomijos gen. štabo užsienio skyriaus viršininkas); Dr. R. Oller (stovi), dipl. inž. E. E. Soderman (suom. - liet. draugijos paskutinis pirmininkas 1936-1944, miręs 1959); kariuomenės dekanas R. Tiivola (prieš karą suomių kareivų žurnalo vyr. redaktorius, išleido kasmet vasario 16 d. proga Lietuvai paskirtus atskirus numerius); gydytojas, dr. Turo Niemi (išžymus dainų rinkėjas a.a. prof. A.R. Niemi, mirusio 1931 m., sūnus).

TAUTINĖS SĄJUNGOS VEIKĖJAI NEWARKE

Po ilgos vasaros atostogų pertraukos, ALT S-gos Newarko, N. J., skyrius bene pirmasis New Yorko apygardoj taip energingai pradėjo veiklą, praeitą sekmadienį suruošdamas LNT pirm. V. Rastenio paskaitą ir bendrus pietus gražioje Lake viešbučio patalpose,

• **Londonė, Lietuvių namuose**, spalio 17 d. įvyko literatūros vakaras, kuriame savo kūrybą skaitė Vladas Šlaitas ir Romualdas Spalis. Literatūros vakaras buvo rengiamas V. Šlaito naujos poezijos knygos "Ant saulės gražios vamzdžio" pasirodymo proga.

• **Solistė Lionė Juodytė** lapkričio 14 d. koncertuoja Toronte, "Tėviškės žiburio" dešimtmečio koncerte-baliuje.

• **Vytautas Didžiulis** su žmona, iš Columbijos atvyko į JAV prekybos reikalais. New Yorke aplankė gen. konsula J. Budrį bei draugus, žada vykti į Washingtoną, Čicagą ir Clevelandą.

• **Dail. Adomo Galdiko** paroda kartu su žymiaisiais prancūzų meno modernistais šiuo metu gausiai lankoma svetimųjų Feigl galerijoje, New Yorke.

• **Vasario 16 gimnazijoje** pradėjo dirbti du nauji mokytojai: kun. J. Dėdinas ir Ph. Towns — anglų kalbą.

• **Dail. Albino Elskaus** darbų paroda Almaus Galerijoje atidaroma spalio 31 d. Paroda tęsis iki lapkričio 18 d.

• **R. Šilbajoris** iš Akron, Ohio, kuris dėsto rusų kalbą ir literatūrą Oberlin kolegijoje, lapkričio 14 d. New Yorko akademikų skautų rengiamose studijų dienose skaitys paskaitą "Lietuvių literatūros raida tremtyje". Visos paskaitos ir diskusijos vyks Festival salėje, 40 E. 26 St., New York City. Šeštadienį vakare puošnioj Saievas Parkview salėje įvyks vakaras su menine programa ir šokiais.

• **Mažai mokėsi, bet daug laimėsi**, pirkęs knygų Gabijos leidyklos metiniame išpardavime. Įvairių leidyklų knygų sąrašas siunčiamas, parašius šiuo adresu: Gabija, P.O.B. 355, Wyandanch, N. Y.

kurias neseniai įsigijo trys lietuvių šeimos, Asbury Park, N. J., netoli jūros kranto.

Nors tos sekmadienio popietės svarbiausia iniciatorė, plačiai žinoma visuomenės veikėja I. Trečiokienė, kviesdama tikėjosi sulaukti apie tuziną žmonių, bet visų rengėjų maloniam nustebimui, svečių suvažiavo net keli tuzinai, iš visų kaimyninių ALTS skyrių. Jų buvo apie 60 asmenų.

Kaip žinia, šiuo metu suėina lygiai 20 metų nuo Lietuvos sostinės Vilniaus atgavimo. Ta proga V. Rastenis savo kalboj, plačiai apibūdino Vilniaus būlą pirmiau ir dabar, santykius su lenkais, Vilniaus atgavimo aplinkybes ir dabartinę padėtį.

Newarko skyriaus pirm. A. Trečiokas trumpą žodį tarti pakvietė ALT S-gos New Yorko Apygardos pirm. Stasį Gudą, Vytautą Abraitį, Jurgį Sirusą, LNF pirm. Antaną Seniką, ką tik iš Venezuelos atvykusį Antaną Diržį, B. Vyliaudą, ilgametį skyriaus veikėją J. Kralikauską, V. Alksnį, D. Peniką, J. Kiaunę, V. Dilį, V. Montvilą ir k.

Vėliau pirmininkas į mą perėmė P. Mačiulaitis, kuris kvietė visus aktyviai dalyvauti lapkr. 8 d., Philadelphiaus ALT S-gos skyriaus dešimtmečio minėjime, o lapkr. 28 dieną Korp! Neo-Lithuania suvažiuojamo proga rengiamam iškilmingame akte ir bankete, New Yorke, Statler Hilton viešbučio puošniose salėse.

E. Č.

Newarko BALFo 35-to skyriaus valdyba kviečia į visuotinę susirinkimą lapkričio 1 d., 12:30 val. Šventos Trejybės bažnyčios salėje. Yra aktualių reikalų, o ypač išrinkti komitetą vadovauti BALF rinkliavai, prasidedančiai lapkričio 15 d.

HARTFORD

MIRĖ INŽ. V. MINIUKAS

Spalio 23 d. šv. Pranciško ligoninėje mirė žymus visuomenininkas inž. Valerijonas Miniukas, vos tesulaukęs pusamžio. Jo nelaukta mirtis papurtė mūsų lietuviškąją bendruomenę. Spalio 26 d. jis palaidotas su iškilmingomis mišiomis šv. Trejybės bažnyčioje.

Valerijonas Miniukas gimė, augo ir mokslą išėjo Rygoje. Studentu būdamas, aktyviai reikėsi sporte, buvo skautas, aktyvus lietuvių bendruomenėje. Miniukas sukūrė šeimą, vedė Liepojuje gimusią, augusią, Rygoje baigusią gimnaziją ir lankiusią muzikos mokyklą Eleonorą Dvarionaitę.

Valerijonas ir Eleonora vėliau persikėlė į Lietuvą gyventi. Velionis inž. V. Miniukas tarnavo susisiekimo ministerijoje. Prasidėjus karui, jaunieji — Valerijonas ir Eleonora Miniukai atsidūrė tremtyje — Vokietijoje. Čia velionis tarnavo prie JAV karinės transporto administracijos ir mokytojo amatų mokykloje.

Į JAV atvyko 1949 m. Velionis buvo veiklus mūsų bendruomenėje, ypatingai ypač attingai sportininkų "Grandis" klube, kaip vado-

New Yorke lapkričio 2 - 8 dienomis įvyksta tarptautinė paroda, rengiama moterų organizacijų. Joje, kaip ir anksyvesniais metais, bus įvairūs lietuvių skyrius. Tuo skyrium rūpinasi Lietuvių Moterų Atstovybės New Yorko klubas, pirmininkaujamas Vincės Jonuškaitės - Leskaitienės. Nuotrauka iš praėjusių metų parodos. Sėdi: Ošlapienė ir Leveckienė. Stovi: Oniūnienė, Prekerienė, Šileikienė, Lapytė, Plechavičiūtė ir Leskaitienė.

CHICAGOJE ATIDARYTA ŠEŠIŲ DAILININKŲ PARODA

Praėjusis savaitgalis Chicagoje praėjo gražios meno šventės ženkle: buvo atidaryta 6 dailininkų meno paroda. Nors Chicagoje meno parodos ne retas įvykis, bet šioji — lietuviškos visuomenės buvo laukta su gana dideliu susidomėjimu.

Todėl nenustabu, kad į 6 dailininkų dailės parodos atidarymą, kuris įvyko Jaunimo centre esančioje Čiurlionio galerijoje, susirinko labai gausus būrys rinktinės visuomenės, nuoširdžiai besidominančios mūsų kultūrinio gyvenimo.

Parodoje dalyvavo 6 žinomi ir turį savo vardą meno pasaulyje dailininkai: Eleonora Marčiulionienė, Jadvyga Paukštienė, Povilas Kaulpas, Aleksandras Marčiulionis, Balys Milaknis ir Bronius Murinas.

Parodą atidarė Lietuvių Menininkų Klubo pirmininkas rašytojas Povilas Gaudys, savo žodyje pasidžiaugdamas šia didesnio masto meno švente.

Dailės meno vertybės iškeliamos ir dailininko-kūrėjo einamą kelią nagrinėdamas, — kalbėjo pagrindinis šios atidarymo iškilmės kalbėtojas tėvas Bruno Markaitis, S. J., kurio įspūdinga kalba buvo išklausyta su didžiausiu susidomėjimu.

Mokyt. Jeronimas Ignatonis savo nuoširdžiam žodyje sveikino dailininkus Lietuvių Bendruomenės vardu.

Mykolas Šileikis, Čiurlionio galerijos direktorius, pristatydamas ir supažindindamas visuomenę su dailininkais, pasveikino juos už pasiūlytus meninius laimėjimus ir už surengimą parodos, kaip tik šiose patalpose, kuri yra įsteigta puoselėjimui ir ugdymui lietuviškos meno kultūros.

Pristatyti ir supažindinti dailininkai buvo pasitikti plojimais ir apdovanoti rudens gėlių puokštėmis.

Po oficialių atidarymo iškilmių visi svečiai buvo pavaišinti kavute ir iki vėlumos jie šnekėdavosi, kalbė-

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti

vas. Priklausė LB Hartfordo apyl., TMD ir kitose organizacijose. Buvo pareigingas, visų gerbiamas.

Hartfordo lietuviai reiskia gilią užuojautą Leonorai Miniukienei ir sūniui Džiugui.

— V. M. K.

RAKETOS GEROS, BET AKĖČIOS PRASTOS...

Tuo metu, kai ir Lietuvoje leidžiamieji laisvės kovos pilni pasididžiavimų iki mėnulio nušaukiančių raketų tobulumui, agronomas P. Vasinauskas apie Dotnuvos eksperimentinį ūkį papasakojo, kad jame, nors prieš 30 metų buvo tik du traktoriai, o dabar visi darbai esant mechanizuoti, darbininkų skaičius nei kiek nesumažėjęs. Svarbiausioji darbo neekonomiško miškumo priežastis esanti mašinų gedimas dėl netikslaus kokybės.

Pavyzdžiui, sako P. Vasinauskas, naujos akėčios netenka trečdaliai virbalų, vos valandą paakėjus... Mėslo kratytuvai, turį normaliai atlikti darbą per 4 dienas, dirba 14 dienų. Bekuliant patikrinimo metu rasta 50% darbininkų besėdį, nes mašina sugedusi. Be to, mechanizatoriai esą nerūpestingi, dirvos netikusios mašinoms, jėvose perdaug piktžolių, bloga darbo organizacija.

To paties eksperimentinio ūkio inžinierius V. Balčiūnas pareiškė, kad kauniškio "Neries" fabriko pagamintos kuliarnosios mašinos išleidžiamos nebandytos, ir keturios tokios mašinos pirmomis darbo dienomis "išėjusios iš rikiuotės". (LNA)

Muz. A. Mikulskio minėjimo surengimui daug talkinęs Dirvos rėmėjas Justinas Miščikas. Greta jo sėdi M. Aukštuolis ir P. Kudukis, iškilmėms parašęs humoristinę eiliuotą veiklos apžvalgą. Dirvos nuotrauka